

FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO
V OLOMOUCI
KATEDRA SLAVISTIKY

**Badania nad wzbogaceniem oferty przewodników
turystycznych o wybrane cele w kraju morawsko-
śląskim z czesko-polskim glosariuszem**

**Studie rozšíření nabídky turistických průvodců o
vybrané cíle v Moravskoslezském kraji s česko-
polským glosářem**

**Study on Traveller's Guide Offer Extension of
Selected Tourist Destinations in Moravian-
Silesian Region with Czech-Polish Glossary**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vypracovala: Bc. Andrea Robosz

Vedoucí práce: Mgr. Jan Jeništa, Ph.D.

2018

Oświadczam, że niniejsza praca magisterska została napisana przeze mnie samodzielnie, przy wykorzystaniu wykazanej w pracy literatury przedmiotu i materiałów źródłowych. Wszystkie dane, treść i sformułowania pochodzą z własnych badań oraz opracowań opatrzonych odpowiednimi przypisami.

Ołomuniec, 14 kwietnia 2018 r.

Składam serdeczne podziękowania Panu Mgr. Janu Jeništowi, Ph.D. za udzielenie mi cennych rad i wskazówek oraz wszelką pomoc okazaną mi podczas realizacji tejże pracy. Szczególne podziękowania kieruję do rodziców za okazane mi wsparcie i pomoc.

Podpis

Spis treści

Wstęp	5
1 Kraj morawsko-śląski - wprowadzenie	7
1.1 Gospodarka	7
1.2 Warunki atmosferyczne	8
1.3 Warunki przyrodnicze	9
1.4 Turystyka piesza	10
1.5 Transport	13
1.6 Ludność	13
1.7 Promocja turystyki kraju morawsko-śląskiego	15
1.8 Odwiedzalność kraju morawsko-śląskiego	16
2 Kraj morawsko-śląski oczami polskich biur podróży	18
2.1 Postacie, rola i korzyści biur podróży	18
2.2 Oferta polskich biur podróży	20
2.3 Podsumowanie ofert biur turystycznych	23
2.4 Lista najpopularniejszych atrakcji turystycznych	25
2.5 Podsumowanie stron internetowych wybranych obiektów	34
3 Poszerzenie oferty biur turystycznych	35
3.1 Materiały promocyjne Okręgu Morawsko-Śląskiego	35
3.2 Lista nowych obiektów turystycznych	41
3.3 Podsumowanie	43
4 Czesko-polski glosariusz	44
Zakończenie	56
Resumé	58
Bibliografia	60
Spis ilustracji	66

Wstęp

Niniejsza praca magisterska poświęcona jest zagadnieniu polskiego ruchu turystycznego na terenie kraju morawsko-śląskiego, jednego z czternastu regionów administracyjnych Republiki Czeskiej. Region ten bezpośrednio graniczy z Polską, mianowicie z województwem śląskim i opolskim. I to właśnie dla mieszkańców tych dwóch województw oraz biur podróży działających na tym obszarze jest przeznaczona ta praca.

Celem pracy jest przeprowadzenie analizy wycieczek na terenie kraju morawsko-śląskiego oferowanych przez polskie biura podróży, stwierdzając które obiekty turystyczne są najchętniej odwiedzane przez polskich turystów. Następnie poszczególne atrakcje turystyczne zostaną poddane analizie, czy są dostosowane do polskich odwiedzających (strony internetowe i materiały promocyjne w języku polskim, polskojęzyczni przewodnicy). Uzyskana lista atrakcji turystycznych zostanie w kolejnym rozdziale poszerzona o nowe, dotąd nieznanne dla polskich biur podróży, obiekty, które są promowane przez kraj morawsko-śląski. W ostatnim rozdziale znajduje się glosariusz, który został opracowany z materiałów pojawiających się w pracy i ma na celu ułatwić pracę tłumaczom oraz polskojęzycznym przewodnikom oprowadzającym po tym terenie.

Praca magisterska została podzielona na cztery rozdziały. Pierwszy rozdział przedstawia czytelnikom informacje ogólne dotyczące tego regionu. Nie są to typowe informacje encyklopedyczne lub dane statystyczne, które każdy sam może sobie wyszukać, lecz informacje te są związane z ruchem turystycznym i również informują, czym się kraj morawsko-śląski wyróżnia na tle innych regionów w Republice Czeskiej. Na samym końcu tego rozdziału zamieszczono również informacje o odwiedzalności tego regionu.

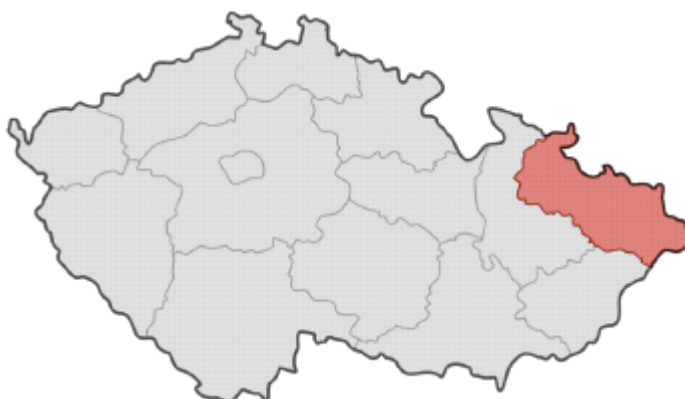
W drugim rozdziale zostanie przeprowadzona analiza ofert wycieczek autokarowych na terenie kraju morawsko-śląskiego proponowanych przez polskie biura turystyczne. Następnie najczęściej oferowane obiekty turystyczne zostaną zbadane, czy są dostosowane do polskich odwiedzających (strony internetowe w polskiej wersji językowej, polskojęzyczni przewodnicy oraz materiały promocyjne w języku polskim).

W trzecim rozdziale spojrzymy na region morawsko-śląski z czeskiego punktu widzenia. Zostaną zaprezentowane jego wybrane materiały promocyjne w języku polskim w celu zgromadzenia materiału do glosariusza oraz zaczerpnięcia inspiracji do zaprezentowania nowych, dotąd nieznanych dla polskich biur podróży, obiektów turystycznych.

Na samym końcu, w czwartym rozdziale, znajduje się czesko-polski glosariusz, który ma służyć tłumaczom oraz przewodnikom wycieczek na terenie kraju morawsko-śląskiego. Glosariusz skupia się nie tylko na problematyce tłumaczenia czeskich toponimów, ale także nazw zamków, muzeów, kościołów i obiektów turystycznych. Najbardziej problematyczne zagadnienia zawierają komentarz, w którym została objaśniona problematyka oraz zalecane rozwiązanie.

1 Kraj morawsko-śląski - wprowadzenie

Kraj morawsko-śląski to region administracyjny znajdujący się na terenie Czech graniczący na północy z Polską (z województwem opolskim i śląskim) i na południu ze Słowacją (krajem żylińskim). Stolicą tego regionu jest Ostrawa, trzecie co do wielkości najbardziej zaludnione miasto w Republice Czeskiej. Co ciekawe, kraj posiada tylko 301 gmin, co czyni go krajem z najmniejszą liczbą miejscowości, ale zajmuje trzecią pozycję wśród najludniejszych regionów z liczbą 1 205 834 mieszkańców (dane z dnia 28. 2. 2018)¹.

Ilustracja 1. Podział administracyjny Czech²

Polsko-czeski przygraniczny charakter regionu stwarza możliwości skutecznej współpracy w sferze produkcji, rozwoju infrastruktury, ochrony środowiska, w zakresie działalności kulturalnej i edukacyjnej, a zwłaszcza w dziedzinie turystyki. W tym celu na terenie kraju morawsko-śląskiego istnieją obecnie cztery Euroregiony³ - Beskidy, Pradziad, Silesia i Śląsk Cieszyński.

1.1 Gospodarka

Ponad połowę obszaru regionu zajmują grunty rolne, pozostałych 35% stanowią obszary leśne, przede wszystkim w rejonie Jesioników i Beskidów. Oprócz bogactw naturalnych w regionie znajdują się obfite złoża surowców mineralnych - głównie węgla kamiennego, dalej gazu ziemnego i innych surowców takich jak: wapień, granit, marmur, łupek, gips, żwir, piaski i glina ceglarska. Jednak kraj morawsko-śląski jest znany przede

¹ Český statistický úřad. *Nejnovější údaje o kraji* [W]: <https://www.czso.cz/> [online]. 2018 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w Internecie: <https://www.czso.cz/csu/xt>.

² Ilustracja 1., źródło: <http://www.hodnocenikraju.cz/web/kraj/moravskoslezsky>.

³ EUREGIO PL-CZ. *O projekcie*. [W]: http://www.euroregions.org/pl/index/strona_glowna/1.html [online]. 2007-2013 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w Internecie: <http://www.euroregions.org/pl/index/o-projekcie/2.html>.

wszystkim ze swojej długoletniej tradycji przemysłu ciężkiego.

Od XIX wieku, czasów monarchii austro-węgierskiej, region ten należy do najważniejszych regionów przemysłowych w Europie Środkowej i również nie bez powodu był w czasach socjalizmu określany „stalowym sercem republiki”. Rdzeniem było Zagłębie Ostrawsko-Karwińskie⁴, obszar przemysłowo-górnictwa, którego industrializacja była ściśle związana z wykorzystaniem lokalnych złóż zasobów mineralnych, zwłaszcza wysokiej jakości węgla koksowego a następnie rozwojem przemysłu ciężkiego i hutnictwa (do dzisiaj działające huty w Trzyńcu i Ostrawie). Region jest więc ogólnokrajowym centrum produkcji metalurgicznej, zarówno skupia się na wydobyciu niemal całości zasobów węgla kamiennego (90%) na terenie Republiki Czeskiej, mimo że ilość wydobywanego węgla z roku na rok maleje. Oprócz tych tradycyjnych gałęzi przemysłu, region dodatkowo lansuje produkcję i dystrybucję energii elektrycznej, gazu i wody, przemysł maszynowy, chemiczny i farmaceutyczny.

Skoncentrowanie się na działalności gospodarczej - strukturze sektorowej - powoduje jednak dziś poważne problemy związane z restrukturyzacją regionu i przede wszystkim z rozwiązywaniem największego problemu społecznego - bezrobocia. Obecna stopa bezrobocia na tym terenie czyni 5,61% (dane z dnia 28. 2. 2018)⁵, utrzymując tak pierwsze miejsce w ogólnokrajowym rankingu.⁶

1.2 Warunki atmosferyczne

Turyści odwiedzający kraj morawsko-śląski powinni być świadomi problemu nękającego mieszkańców tego regionu – niedogodnych warunków atmosferycznych. Ten region, a szczególnie Ostrawa i jej okolice, jest obecnie obszarem o najbardziej zanieczyszczonym powietrzu w Czechach, a także jednym z najbardziej zanieczyszczonych obszarów w Europie.

Zły stan powietrza w Regionie w ostrawskiej aglomeracji wynika głównie z dużej koncentracji przemysłu ciężkiego, w znacznie mniejszej mierze spalin silnikowych i spalania nieodpowiednich materiałów w kotłach domowych, ale także z warunków

⁴ Obecnie czynne kopalnie znajdują się tylko na terenie Karwińskiego Zagłębia, wszystkie należą do spółki OKD, jedyne go producenta węgla kamiennego w Czechach (<https://www.okd.cz/pl>). W Ostrawie 30. 6. 1994 roku po prawie dwustuletniej górniczej tradycji zostało zakończone wydobywanie węgla kamiennego.

⁵ Český statistický úřad. *Nejnovejší údaje o kraji* [W]: <https://www.czso.cz/> [online]. 2018 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w Internecie: <https://www.czso.cz/csu/xt>.

⁶ Český statistický úřad. *Charakteristika Moravskoslezského kraje*. [W]: <https://www.czso.cz/> [online]. 2018 [dostęp: 13.03.2018]. Dostępne w Internecie: https://www.czso.cz/csu/xt/charakteristika_moravskoslezskeho_kraje.

geomorfologicznych Zagłębia Górnośląskiego, w którym leży powiat Ostrawa, ponieważ w warunkach złego rozpraszania, szczególnie w miesiącach zimowych, koncentruje się tam zanieczyszczenie (głównie proch i benzo(a)piren).⁷

Od początku lat 90. stan środowiska znacznie się poprawia ze względu na spadek produkcji przemysłowej, używanie większej ilości technologii przyjaznych środowisku oraz znaczące inwestycje w ekologiczne środki służące ochronie środowiska.

Naturalny charakter i odmienny rozwój gospodarczy przyczynił się do zróżnicowanej jakości środowiska poszczególnych obszarów w regionie. Najdotkliwsze skutki poniosło środowisko w centralnych i północno-wschodnich obszarach regionu (Ostrawa i okolice, Karwina i Trzyniec), z drugiej strony w kraju morawsko-śląskim znajdują się również tereny o znaczących i cennych cechach przyrodniczych, trzech chronionych obszarów krajobrazowych: Beskidów, Jesioników i Poodrza oraz 162 niewielkich chronionych obszarów.⁸

1.3 Warunki przyrodnicze

Różnorodność ukształtowania terenu od Beskidu Morawsko-Śląskiego przez Poodrze po Jesioniki oferuje kilometry oznakowanych szlaków turystycznych i swoich wycieczkowiczów wynagradza malowniczymi krajobrazami ze szczytów górskich lub wręcz przeciwnie cudownym widokiem na górskie masywy z dna uroczych dolin.

Z geologicznego punktu widzenia region składa się z dwóch różnych formacji - Karpat i Masywu Czeskiego. Dominujący Masyw Czeski jest reprezentowany przez Jesioniki ze swoim najwyższym szczytem Pradziad o wysokości 1491 m n.p.m. W skład Jesioników znajdujących się w północno-zachodniej części Moraw i Śląska wchodzi Wysoki (Hrubý Jeseník) i Niski Jesionik (Nízký Jeseník). Masyw czeski przekrywają w linii Ostrava – Přerov Karpaty reprezentowane przez Beskidy, góry o wiele młodsze od Jesioników. Ich najwyższym szczytem jest Łysa Góra o wysokości 1323 m. n. p. m.⁹ Między tymi dwoma pasmami znajduje się Brama Morawska, przy jej północnym wejściu leży miasto Ostrawa, serce kraju morawsko-śląskiego. Już od dawnych czasów stanowiła naturalne przejście między Karpatami i Sudetami. Przebiegały tędy najważniejsze drogi

⁷ Čisté nebe. *Ovzduší na Ostravsku*. [W]: <http://www.cistenebe.cz/> [online]. 2010 [dostęp: 09.03.2018]. Dostępne w Internecie: <http://cistenebe.cz/stav-ovzdusi-na-ostravsku/ovzdusi-na-ostravsku>.

⁸ Český statistický úřad. *Charakteristika Moravskoslezského kraje*. [W]: <https://www.czso.cz/> [online]. 2018 [dostęp: 13.03.2018]. Dostępne w Internecie: https://www.czso.cz/csu/xt/charakteristika_moravskoslezskeho_kraje.

⁹ Vurm, B. 2003. *Moravskoslezský kraj - Krásy a tajemství České republiky*. Společnost Praga Mystica, s. 11.

handlowe tzw. szlaki bursztynowe prowadzące z Europy nad Morze Bałtyckie. Na południu Bramy Morawskiej znajduje się Obszar Chronionego Krajobrazu Poodrze obejmujący dolinę rzeki Odry. Obszar z licznymi bajorkami ma na celu ochronę cennych biotopów moczarowych, które bardzo rzadko występują na terenie Czech.

Ilustracja 2. Ukształtowanie terenu kraju morawsko-śląskiego¹⁰

1.4 Turystyka piesza

Beskidy i Jesioniki oferują mnóstwo możliwości spędzania czasu wolnego o każdej porze roku. Turystom z pewnością spodoba się bogata oferta szlaków turystycznych lub ścieżek edukacyjnych przedstawiających przyrodnicze i krajoznawcze ciekawostki związane również z wybitnymi czeskimi osobistościami. Szlaki uzupełnia gęsta sieć ścieżek rowerowych, basenów pływackich i kąpielisk. Warto także wypróbować jazdę konną, wioślarstwo lub paralotniarstwo. Amatorzy sportów zimowych uwielbiają Beskidy i Jesioniki ze względu na doskonałe warunki śniegowe.

Zarówno w Polsce, jak i w Czechach można kolekcjonować znaczki turystyczne, które są do nabycia w każdym schronisku górskim lub innych atrakcyjnych miejscach (link do mapy został umieszczony w przypisie¹¹). Podczas planowania trasy warto skorzystać z mapy internetowej¹², która zawiera szczegółowe mapy szlaków turystycznych nie tylko na terenie Republiki Czeskiej i Polski.

Górskie obszary turystyczne na terenie kraju morawsko-śląskiego można podzielić na trzy regiony: Beskid Cieszyński (znajdujący się na granicy z Polską i należący do

¹⁰ Ilustracja 2., źródło: <http://slideplayer.cz/slide/11488977/release/woothce>.

¹¹ Turistické známky. Mapa [W]: <https://www.turisticke-znamky.cz/> [online]. 1999 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w Internecie: <https://www.turisticke-znamky.cz/map.html>.

¹² Mapa turystyczna [online] Dostępne w Internecie: <https://mapa-turystyczna.pl/>.

Beskidu Śląskiego), Beskid Morawsko-Śląski i Jesioniki. W następnych rozdziałach zostaną one czytelnikom zaprezentowane, skupiając się na informacjach przydatnych dla turystów z Polski. Większość ścieżek edukacyjnych nie została przetłumaczona na język polski (dotyczy to stron internetowych i tablic informacyjnych na szlaku).

Beskid Cieszyński

Beskid Cieszyński znajduje się na terenie Śląska Cieszyńskiego. Dzięki swojemu wyjątkowemu położeniu na polsko-czesko-słowackim pograniczu należy do atrakcyjnych regionów turystycznych i cieszy się dużą odwiedzalnością. Na stronie jablunkovsko.cz¹³ całkowicie udostępnionej w języku polskim można znaleźć cenne wskazówki i informacje dotyczące tras turystycznych i rowerowych oraz ciekawych miejsc znajdujących się na terenie Beskidu Cieszyńskiego. Na stronie również zamieszczono najbardziej znane baśnie i legendy: „O Diablim młynie na Girowej”, „O śpiących rycerzach w Czantorii” lub „O zamku w Mostach, który się zapadł pod ziemię” i jako jedyne strony oferują całkowicie przetłumaczony opis ścieżek edukacyjnych. Trasy ścieżek edukacyjnych można rozpocząć w miejscowościach: Nawsie, Wędrynia, Dolna Łomna, Nydek, Trzyniec i Jabłonków. Jednym z ciekawszych miejsc jest Trójstyk, czyli miejsce, gdzie spotykają się ze sobą granice trzech państw – Czech, Polski i Słowacji. Znajduje się w pobliżu gmin Istebna – Jaworzynka (PL) i Herczawa (Hrčava) (Cz), a w miejscu, gdzie dokładnie schodzą się granice trzech państw umieszczono granitowe obeliski. Jeśli chodzi o szlaki turystyczne, do najbardziej ulubionych szczytów na terenie Beskidu Cieszyńskiego należą m.in.: Czantoria, Filipka, Mały Stożek, Praszywa, Girowa.

Beskid Morawsko-Śląski

Główne grzbiety górskie Beskidu Morawsko-Śląskiego rozciągającego się wzdłuż granicy ze Słowacją oddzielają bardzo głębokie doliny, dzięki czemu ze szczytów gór jest bardzo dobra widoczność. Góry są częścią łańcucha górskiego Karpaty Zachodnie. Najbardziej znane rzeki to Górna Beczwa i Dolna Beczwa, Ostrawica oraz Morawka. Znajdują się na nich dwa największe zbiorniki wodne: Šance – zbiornik zaporowy na rzece Ostrawica i Morávka – zbiornik zaporowy na rzece Morawka. Na terenie Beskidu Morawsko-Śląskiego do najczęściej zdobywanych szczytów m.in. należą: najwyższy szczyt Łysa Góra z charakterystycznym przekaźnikiem telewizyjnym oraz otoczony legendami szczyt Radhošť z posągiem słowiańskiego boga słońca i obfitości Radegasta.

¹³ Sdružení obcí jablunkovska. *Ścieżki edukacyjne*. [W]: <http://www.jablunkovsko.cz/pl/> [online]. 2018 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w Internecie: <http://www.jablunkovsko.cz/turystyka/sciezki-edukacyjne/>.

Jednak posąg ten nie jest umieszczony na szczycie, ale znajduje się trochę dalej w kierunku Pustewny. Pustewny to przełęcz pomiędzy szczytem Radhošť i Kněhyně. Dalej w kierunku zachodnim znajduje się masyw Smrek i Mały Smrek. Do kolejnych często zdobywanych szczytów należą: Wielki Jawornik i Mały Jawornik. Natura jest tam naprawdę dzika, czego dowodem jest występowanie niektórych gatunków zwierząt. Warto wspomnieć o rysie euroazjatyckim, wilkach i sporadycznie zabłąkanym niedźwiedziowi ze Słowacji.¹⁴

Polskim turystom odwiedzającym Beskid Morawsko-Śląski może posłużyć polska strona czeskiegory.pl¹⁵, która zawiera opisy wszystkich beskidzkich szczytów na terenie Czech wraz z cennymi wskazówkami odnośnie transportu, aktualnej pogody, zakwaterowania i tras rowerowych.

Jesioniki

Jesioniki to pasmo górskie obejmujące północną część Moraw. Ich krańce najbardziej wysunięte na południe sięgają miasta Šternberk i Ołomuniec, natomiast te najdalej wysunięte na północ sięgają Polski. Jesioniki można podzielić na kilka pasm górskich: Masyw Śnieżnika i Góry Złote należące do kraju ołomunieckiego oraz Wysoki i Niski Jesionik na obszarze kraju morawsko-śląskiego. Wszystkie te góry za wyjątkiem Niskiego Jesioniku przekraczają wysokość 1000 m. n. p. m. Góra Pradziad (1492 m n.p.m.) – najwyższy szczyt Moraw i Śląska znajduje się we wschodnim obszarze Wysokiego Jesionika. Na wschodzie Niskiego Jesionika leży najwyższa jego góra Slunečna (798m n.p.m) stwarzając łagodnie pofałdowaną równinę. Cały obszar Jesioników oferuje bardzo bogatą faunę i florę. Nie bez powodu Jesioniki są nazywane "Ogrodem botanicznym Republiki Czeskiej". Górskie szczyty są pokryte łąkami, grzebienie spadają gwałtownie w głębokie koryta górskich strumieni. Krajobraz podnóża tworzą liczne doliny wraz ze wzgórzami przechodzącymi do nizin. Obszar chronionego krajobrazu Jesioników został ogłoszony w 1969 roku¹⁶.

Wszystkie podstawowe informacje dotyczące szczytów, schronisk, aktualnej pogody lub szlaków rowerowych na całym obszarze Jesioników można znaleźć na powyżej wspomnianej polskiej stronie czeskiegory.pl oraz bardzo przydatne wskazówki

¹⁴ Atlas Česka. *Moravskoslezské Beskydy*. [W]: <http://www.atlasceska.cz/> [online]. 2007-2018 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w Internecie: <http://www.atlasceska.cz/moravskoslezsky-kraj/moravskoslezske-beskydy/>.

¹⁵ Czeskie Góry. *Beskydy, Jaworniki, Białe Karpaty*. [W]: <https://www.czeskiegory.pl/> [online] 1999 [dostęp: 10.03.2018] Dostępne w Internecie: <https://www.czeskiegory.pl/beskydy/>.

¹⁶ Atlas Česka. *Jeseniky*, [W]: <http://www.atlasceska.cz/> [online]. 2007 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w Internecie: <http://www.atlasceska.cz/olomoucky-kraj/jeseniky/>.

oferuje czeska domena *navstivtejeseniky.cz*¹⁷ współfinansowana przez kraj ołomuniecki i Unię Europejską, na której znajduje się lista nie tylko destynacji letnich i zimowych (w tym również przetłumaczone opisy ścieżek edukacyjnych), ale także oferowanych miejsc wypoczynkowych i zabytków na terenie Jesioników.

1.5 Transport

Istniejący system komunikacji samochodowej na obszarze kraju morawsko-śląskiego jest oparty na głównej drodze międzynarodowej I / 11 (E75) Rýmařov - Bruntál - Opava - Ostrava - Český Těšín - Jablunkov i I / 48 (E462). Ukończona już autostrada D1 zapewnia nie tylko niezbędne połączenie regionu z całą Republiką Czeską, ale w ramach VI.b Transeuropejskiego Korytarza Transportowego stała się częścią transeuropejskiej sieci transportowej północ (Szwecja) – południe (Włochy) i zapewnia bezpośrednie połączenie z Polską do Gliwic.

W razie korzystania z czeskich autostrad oraz dróg szybkiego ruchu każdy kierowca powinien zakupić winietę w postaci naklejki na szybę. Winiet nie można nabyć drogą elektroniczną, ale można je kupić m.in. na stacjach benzynowych, w sklepach Kaufland, poczcie, przejściach granicznych. Cena winiety jest zależna od jej okresu ważności: 10 dniowa kosztuje 310 CZK, na miesiąc 440 CZK lub 1500 CZK (dla pojazdów do 3,5 tony). Nie dotyczy to motocykli, są one zwolnione z opłat. Za poruszanie się płatnymi drogami bez ważnej winiety grozi mandat w wysokości do 5000 CZK (około 817 zł).¹⁸

Oprócz dobrze rozwiniętej komunikacji samochodowej, komunikacja kolejowa – II i III korytarz tranzytowy na terenie kraju morawsko-śląskiego zapewnia bezpośrednie połączenie z licznymi europejskimi miastami: Praga, Koszyce, Bratysława, Budapeszt, Warszawa i in. W regionie znajduje się również Lotnisko Leoše Janáčka w Ostrawie. Jest to nowoczesne lotnisko międzynarodowe obsługujące połączenia z paroma metropoliami europejskimi, a w sezonie letnim również z ośrodkami śródziemnomorskimi.

1.6 Ludność

Kraj morawsko-śląski jest różnorodny nie tylko pod względem ukształtowania terenu, ale również narodowościowym. Według ostatniego powszechnego spisu ludności,

¹⁷ Odwiedź Jesioniki [online] Dostępne w Internecie: <https://www.navstivtejeseniky.cz/pl/master/>.

¹⁸ Turysta.org. *Opłaty drogowe – winiety – Czechy 2018 – Poradnik* [W]: <https://www.turysta.org/> [online]. 2016 [dostęp: 23.03.2018]. Dostępne w Internecie: <https://www.turysta.org/oplaty-drogowe-winiety-czechy-2018-poradnik/>.

który przebiegł w dniu 26.3.2011 skład narodowościowy w regionie morawsko-śląskim był w odróżnieniu od innych regionów Czech bardziej zróżnicowany. Największą grupę mniejszościową stanowili obywatele polskiej narodowości (28 138) oraz słowackiej (26 068). Kolejne pozycje z o wiele mniejszą liczbą przedstawicieli zajęli Wietnamczycy (1900), Węgrzy (1371) oraz Niemcy (1155). Co ciekawe według spisu rromską narodowość zadeklarowało tylko 691 obywateli, przyczyną tego było, że większość z nich zadeklarowała narodowość czeską.¹⁹

Najwięcej obywateli deklarujących polską narodowość mieszka w okolicy Czeskiego Cieszyna w czeskiej części Śląska Cieszyńskiego potocznie zwanego Zaolziem. Większa liczba ludności polskiej na tym terenie ma podłoże historyczne. W 1920 roku dawne habsburskie Księstwo Cieszyńskie zamieszkane w dużym stopniu przez ludność polską zostało przyznane Czechosłowacji. W 1938 roku Zaolzie zostało przyłączone do Rzeczypospolitej, ale tylko do września 1945 roku, kiedy to władze czechosłowackie stwierdziły, że wcześniejsza umowa jest nieważna. Z powodu antypolskiej propagandy liczba Polaków dramatycznie się zmniejszyła. Obecnie Polacy na Zaolziu pielęgnują swoją miejscową gwarę należącą do śląskiego dialektu języka polskiego, utrzymują polskie szkoły i zrzeszenia, mają prawo do dwujęzycznych tablic przed wjazdem do miejscowości, organizowania imprez kulturalnych i wydawania periodyków w języku polskim.²⁰

Jeśli chodzi o obywateli narodowości słowackiej, mają oni z Czechami bliskie więzi dzięki istnieniu do 1. stycznia 1993 roku wspólnego państwa Czechosłowacji. Już wtedy występowała wzajemna migracja i były zawierane słowacko-czeskie małżeństwa. Po utworzeniu dwóch samodzielnych państw najczęstszym powodem migracji Słowaków na teren Czech są zarobki, które są w Czechach wyższe. Dzięki dużemu podobieństwu języka słowackiego z czeskim wielu studentów narodowości słowackiej studiuje na czeskich wyższych uczelniach, co przynosi korzyści finansowe czeskiemu szkolnictwu.

Podstawową cechą obecnej sytuacji demograficznej jest niski wskaźnik urodzeń nie tylko w tym regionie, ale także w całym kraju i dlatego populacja powoli się starzeje.

¹⁹ Český statistický úřad. *Sčítání lidu, domů a bytů – Moravskoslezský kraj – analýza výsledků – 2011, Obyvatelstvo* [W]: <https://www.czso.cz/> [online]. 2018 [dostęp: 13.03.2018]. Dostępne w Internecie: <https://www.czso.cz/documents/10180/20533768/80413513a3.pdf/f64b7302-1a94-4ab5-be51-c4ae3a4a3ab4?version=1.0>.

²⁰ Zaolzie potrafi. *Historia Zaolzia*, <http://www.zaolziepotrafi.estranky.cz/> [online]. 2018 [dostęp: 13.03.2018]. Dostępne w Internecie: <http://www.zaolziepotrafi.estranky.cz/clanky/zaolzie/historia-zaolzia/>.

Oprócz stałej naturalnej depopulacji w kraju morawsko-śląskim, w przeciwieństwie do reszty kraju, można od 1993 r. odnotować stały spadek ludności spowodowany migracją.²¹

1.7 Promocja turystyki kraju morawsko-śląskiego

Ruch turystyczny to najbardziej dynamicznie rozwijający się sektor gospodarki na świecie, dlatego do zadań kraju morawsko-śląskiego należy wspieranie turystyki na swoim obszarze. Turystyka jest fenomenem, który w Republice Czeskiej stanowi około 3% PKB i zatrudnia około 250 000 osób w długoterminowej perspektywie. Biorąc pod uwagę pośredni wpływ turystyki na inne sektory gospodarki, udział PKB może wynieść nawet 9% (oraz do 460 tysięcy zatrudnionych osób). Ponadto tempu wzrostu turystyki sprzyja także fakt, że Czechy znajdują się na szóstym miejscu na świecie pod względem bezpieczeństwa, co prowadzi również do rosnącego zainteresowania krajem morawsko-śląskim wśród odwiedzających.

Turystyka wpływa pozytywnie na funkcjonowanie całego regionu. W kraju morawsko-śląskim jest kilka naprawdę ciekawych i unikalnych atrakcji turystycznych, których nie można znaleźć w innych częściach kraju lub za granicą, co sprawia, że odwiedzający z powodu tych atrakcji chętnie przyjeżdżają do tego regionu. Turyści zatrzymujący się na dłużej w tym regionie oczywiście płacą za świadczone usługi. Wydają swoje pieniądze na zakwaterowanie, bilety wstępu, rozrywkę, zakup upominek, posiłki, jedzenie w restauracjach i ogólnie uczestniczenie w codziennym życiu, zwiększając tym konsumpcję. A jeżeli miejsca noclegowe w danym hotelu, pensjonacie, ośrodku narciarskim lub atrakcji turystycznej są zarezerwowane, wzrasta potrzeba zatrudnienia większej liczby pracowników (kucharzy, recepcjonistek, pokojówek, instruktorów, przewodników, animatorów, personelu pomocniczego). Zużywa się więc coraz więcej towarów, powstają nowe hotele, obiekty sportowe, place zabaw, czyli dzięki rozwojowi turystyki zwiększa się zysk wszystkim związanym z tym podmiotom gospodarczym. Część zysku jest po odliczeniu podatków przekazywana do budżetów jednostek samorządu lokalnego, które mogą wykorzystać pieniądze na rozwój swojego obszaru, a zatem wspieranie turystyki powinno leżeć w ich interesie.

Jako wyjaśnienie w co inwestuje kraj morawsko-śląski i dlaczego, może posłużyć wypowiedź Zastępcy Hetmana Kraju do Spraw Rozwoju Regionalnego i Turystyki Jana

²¹ Český statistický úřad. *Sčítání lidu, domů a bytů – Moravskoslezský kraj – analýza výsledků – 2011, Obyvatelstvo* [W]: <https://www.czso.cz/> [online]. 2018 [dostęp: 13.03.2018]. Dostępne w Internecie: <https://www.czso.cz/documents/10180/20533768/80413513a3.pdf/f64b7302-1a94-4ab5-be51-c4ae3a4a3ab4?version=1.0>.

Krkoški: „Zarząd kraju inwestuje długoterminowo w rozwój turystyki poprzez budowę niezbędnej infrastruktury, udzielanie dotacji dla podmiotów działających w ruchu turystycznym, aby ci przedsiębiorcy mogli inwestować w poprawę jakości usług oraz udoskonalać swoje produkty. Wspieramy również działalność ośrodków informacji turystycznej, aby zapewnić przekazywanie informacji dla turystów, którzy przybyli do tego regionu, ale również by zapewnić przekazywanie informacji dla miejscowych obywateli. Również przykładamy rękę do wielu imprez kulturalnych, sportowych i społecznych, które mają wpływ na odwiedzalność regionu i wspierają jego pozytywny wizerunek. Intensywnie i celowo koncentrujemy się na promowaniu tego, co najlepsze w regionie, żebyśmy byli znani również poza granicami naszego kraju. W tym celu służy nam ciągle rozwijający się portal turystyki regionalnej www.severnimorava.travel. Zamierzamy kontynuować te inwestycje i w zależności od możliwości finansowych nadal je podwyższać.”²²

1.8 Odwiedzalność kraju morawsko-śląskiego

Ruch turystyczny na tym obszarze prosperuje i region ten ze swoim rocznym wzrostem o ponad 10% znajduje się powyżej średniej krajowej. W 2017 roku teren Moraw Północnych i Śląska odwiedziło 898 042 gości, którzy zatrzymali się w obiektach zbiorowego zakwaterowania. To o 80 tysięcy więcej niż w roku poprzednim. Największy udział w odwiedzalności tego regionu mają goście z Czech, których przybyło w ciągu całego 2017 roku w sumie 706 289. Ponad jedną piątą wszystkich odwiedzających stanowili goście zagraniczni, których liczba wzrosła niemal o 7%. Większość z nich pochodziła tradycyjnie ze Słowacji i Polski, Niemcy zajęli trzecie miejsce.²³

Odwiedzalność regionów turystycznych jest długotrwanie monitorowana przez Czeski Urząd Statystyczny, który zbiera dane z obiektów zbiorowego zakwaterowania, które posiadają co najmniej 10 pokoi. Obecnie żadna instytucja nie monitoruje liczby gości zakwaterowanych "w prywatnie".

Z najnowszych dostępnych danych wynika, że w 2016 roku całkowita liczba odwiedzających kraj morawsko-śląski wyniosła 822 875 (w tym 641 464 odwiedzających

²² Tłum. autorki. Moravskoslezský kraj. *Cestovní ruch v Moravskoslezském kraji* [W]: <https://www.msk.cz> [online]. 2018 [dostęp: 19.03.2018]. Dostępne w Internecie: https://www.msk.cz/cz/rozvoj_kraje/cestovni-ruch-v-moravskoslezskem-kraji-97076/.

²³ Moravskoslezský kraj. *O Moravskoslezský kraj je zájem, návštěvnost regionu stále roste*. [W]: <https://www.msk.cz> [online]. 2018 [dostęp: 19.03.2018]. Dostępne w Internecie: https://www.msk.cz/cz/rozvoj_kraje/o-moravskoslezsky-kraj-je-zajem--navstevnost-regionu-stale-roste-105873/.

z Czech i 181 411 turystów zagranicznych), rok wcześniej, czyli w 2015 roku liczba odwiedzających wyniosła 774 047 (w tym 595 002 odwiedzających z Czech i 180 045 turystów zagranicznych), a w 2014 roku liczba ta była jeszcze mniejsza, czyli 703 009 (w tym 542 734 czeskich odwiedzających i 160 275 turystów zagranicznych). Świadczy to o tym, że zarówno liczba odwiedzających z Czech, jak i z zagranicy rośnie z roku na rok. Jeżeli chodzi o turystów z Polski, ich liczbę możemy obserwować w tabeli poniżej.²⁴

Rok	Liczba turystów ze Słowacji	Liczba turystów z Polski	Liczba turystów z Niemiec
2012	27 196	23 147	18 933
2013	26 073	26 393	19 370
2014	31 322	29 000	20 300
2015	43 554	34 242	23 275
2016	39 598	38 133	23 500

Tabela 1. Liczba zagranicznych odwiedzających z lat 2012-2016²⁵

Turyści z Polski w latach 2012-2016 niemal zawsze zajmowali drugie miejsce za Słowakami z wyjątkiem 2013 roku, kiedy liczba polskich gości przewyższyła słowackich.

Obliczenia oparte wyłącznie na danych Czeskiego Urzędu Statystycznego pokazują, że goście zatrzymujący się w obiektach zbiorowego zakwaterowania w kraju morawsko-śląskim wydali ponad 3 miliardy koron czeskich. Jeżeli do tej liczby zostaną dodane dane z długoterminowego badania ankietowego przeprowadzonego przez agencję STENMARK w okresie od 2012 r. do połowy 2016 r. mapującego liczbę jednodniowych i wielodniowych gości zagranicznych zakwaterowanych w obiektach indywidualnego zakwaterowania, otrzymana suma jest dwa razy większa - około 7 miliardów koron czeskich.

²⁴ Moravskoslezský kraj. *Statistika návštevnosti Moravskoslezského kraje z hlediska cestovního ruchu pro léta 2012-2017*. [W]: <https://www.msk.cz> [online]. 2018 [dostęp: 19.03.2018]. Dostępne w Internecie: https://www.msk.cz/cz/rozvoj_kraje/statistika-navstevnosti-moravskoslezskeho-kraje-z-hlediska-cestovniho-ruchu-pro-leta-2012-2017-73182/.

²⁵ **Tabela 1.**, źródło: opracowanie własne na podstawie: https://www.msk.cz/cz/rozvoj_kraje/statistika-navstevnosti-moravskoslezskeho-kraje-z-hlediska-cestovniho-ruchu-pro-leta-2012-2017-73182/.

2 Kraj morawsko-śląski oczami polskich biur podróży

Drugi rozdział jest poświęcony ofertom wycieczek na terenie kraju morawsko-śląskiego proponowanych przez biura podróży działające na terenie Polski. Czytelnik najpierw zostanie zaznajomiony z definicją biura podróży, formą prowadzenia i jego rolą oraz z korzyściami, jakie klient uzyskuje, korzystając z usług agencji turystycznych.

Jednak głównym celem tego rozdziału będzie zbadanie, ile polskich biur podróży oferuje wycieczki autokarowe do miejsc turystycznych znajdujących się w kraju morawsko-śląskim, które miasta wybiera i jakie konkretnie atrakcje turystyczne pragnie zaprezentować swoim klientom. Wyniki pomogą kształtować popularność tego regionu wśród polskich biur podróży i opracować ranking najatrakcyjniejszych miejsc na tym obszarze z punktu widzenia polskich agencji turystycznych.

W ostatniej części tego rozdziału zostaną opisane poszczególne atrakcje turystyczne proponowane przez wcześniej wymienione biura podróży. Opis będzie się skupiał na ocenie, czy na oficjalnych stronach internetowych obiektów turystycznych są podane przynajmniej podstawowe informacje w języku polskim, czyli ceny biletów wstępu, godziny otwarcia, możliwości zwiedzania z polskim przewodnikiem. Takie podejście pomoże nam ustalić, czy wszystkie atrakcje turystyczne odwiedzane z polskim przewodnikiem lub pilotem wycieczki (mniej więcej znającym język czeski), są udostępnione również mniejszym grupom lub turystom indywidualnym posługującym się wyłącznie językiem polskim.

2.1 Postacie, rola i korzyści biur podróży

W branży turystycznej działa bardzo dużo podmiotów gospodarczych, których celem jest zaspokojenie potrzeb osób, które wyjeżdżają poza miejsce swojego stałego zamieszkania. Należą do nich m.in. biura podróży – określenie to jest jednak nazwą potoczną. W świetle ustawy z 29 sierpnia 1997 roku o usługach turystycznych biura podróży występują w roli bądź organizatora turystyki (touoperatora), agenta turystycznego lub pośrednika turystycznego.

Pod pojęciem organizatora turystycznego (touoperatora) rozumie się przedsiębiorcę organizującego imprezę turystyczną. Organizatorzy (touoperatorzy) są spoiwem łączącym sferę producentów cząstkowych usług turystycznych ze sferą konsumentów tych usług turystycznych, a to bądź: bezpośrednio – gdy sami sprzedają gotowe pakiety podróży lub pośrednio – gdy te pakiety sprzedają z pomocą agentów

podróży. Organizatorzy podróży (touroperatorzy) są najczęściej dużymi firmami, których działalność opiera się na nabywaniu dużych ilości pojedynczych usług bezpośrednio od producentów i tworzeniu z nich pakietów turystycznych sprzedawanych po zryczałtowanej cenie. Usługi te oferują w swoim imieniu i ponoszą za nie ryzyko.

„Pośrednikiem turystycznym jest przedsiębiorca, którego działalność polega na wykonywaniu, na zlecenie klienta, czynności faktycznych i prawnych związanych z zawieraniem umów o świadczenie usług turystycznych.”²⁶ Przedsiębiorca odgrywa rolę pośrednika wykonującego swoją pracę na zlecenie klienta i jest też przez niego wynagradzany. Za wykonanie usług będących przedmiotem umowy z klientem i organizatorem (touroperatorem) nie ponosi bezpośredniej odpowiedzialności. Klient zwraca się najczęściej do pośrednika w sprawie oceny wiarygodności usługodawcy, wskazania najkorzystniejszej oferty usługi lub podjęcia negocjacji w sprawie ceny.

Natomiast „agent turystyczny to przedsiębiorca, którego działalność polega na stałym pośredniczeniu w zawieraniu umów o świadczenie usług turystycznych na rzecz organizatorów turystyki posiadających zezwolenia w kraju lub na rzecz innych usługodawców posiadających siedzibę w kraju.”²⁷ Agent reprezentując jednego lub wielu usługodawców (organizatorów imprez turystycznych), zawiera umowy w ich imieniu i otrzymuje od nich wynagrodzenie, zgodnie z warunkami ustalonymi w umowie agencyjnej. Jest on spoiwem pośredniczącym w sprzedaży pomiędzy touroperatorami i producentami usług cząstkowych z jednej strony oraz konsumentami/klientami ze strony drugiej.

Rola biur podróży na rynku turystycznym polega na zapewnieniu kontaktu o charakterze handlowym między producentami usług turystycznych oraz konsumentami tych usług. Za producenta można uważać przewoźnika, obiekt gastronomiczny, noclegowy, instytucję kulturalną itp. Natomiast konsumentem jest turysta, będący jednostką indywidualną albo hurtowym nabywcą jak np.: zakłady pracy, szkoły itp.²⁸

Turystom korzystającym z usług biur podróży płyną korzyści w postaci²⁹:

- wygody nabycia usługi w miejscu zamieszkania i dowolnym czasie
- zaoszczędzonego czasu, albowiem kupują już gotową usługę

²⁶ Ustawa o usługach turystycznych z dnia 29 sierpnia 1997 roku (Dz. U. 1997 Nr 133 poz. 884) z późniejszymi zmianami.

²⁷ Ustawa o usługach turystycznych z dnia 29 sierpnia 1997 roku (Dz. U. 1997 Nr 133 poz. 884) z późniejszymi zmianami.

²⁸ Rafał, M. 2009. *Determinanty rozwoju polskich biur podróży w Internecie*. Warszawa: Promotor, s. 61.

²⁹ Konieczna-Domańska, A. 1999. *Biura podróży na rynku turystycznym*. Warszawa: PWN, s. 189.

- obniżenia ryzyka wyboru niewłaściwego pakietu dzięki doradztwu udzielanemu przez biuro podróży
- wyboru najbardziej odpowiedniego pakietu dzięki możliwości porównania ofert
- komfortu psychicznego związanego z wcześniejszą rezerwacją usług

Z perspektywy biur podróży rynek turystyczny obejmuje obecnych i potencjalnych turystów. Mianowicie tych, którzy podróżują lub pragnęliby podróżować do konkretnego kraju lub obszaru, w celu zaspokojenia swojej potrzeby skłaniającej ich do obycia podróży.³⁰ Turystyka handlowa, podróże służbowe lub podróże wynikające z obowiązków podejmowane są nieraz bez względu na koszty. Natomiast wyjazdy, u których podstaw znajdują się motywy rozrywkowe, życie chwilą lub motywy przeżyć i doznań krajoznawczych często kształtowane bywają przez irracjonalne czynniki i są ściśle uzależnione od możliwości finansowych, sytuacji życiowej, lokalnych warunków klimatycznych oraz wielu innych indywidualnych aspektów³¹.

Z przeprowadzonych badań w 2015 roku wynika, że preferencje turystów się nieco zmieniły. Modne stało się poszukiwanie oryginalnych produktów, kontaktu z przyrodą oraz odwiedzaną ludnością. W dodatku turyści mają większą okazję do porównania ofert, albowiem nastąpił dynamiczny i intensywny rozwój internetowych biur podróży.³²

2.2 Oferta polskich biur podróży

Wszystkie wymienione poniżej oferty wycieczek były dostępne na poszczególnych stronach biur podróży w dniu 19 marca 2018 roku i w późniejszym okresie mogą ulec zmianie. Do listy zostały wliczone wszystkie oferty wycieczek, których program jest przynajmniej z połowy realizowany na terenie kraju morawsko-śląskiego.

Podany poniżej program zawiera poprawione nazwy miast i zabytków, które agencje podawały na swoich stronach, z tej racji, że w większości przypadków nazwy te były niepoprawne zgodnie z przyjętymi regułami w rozdziale 4. – odnośnie tłumaczenia czeskich toponimów. Nazwy miast były spolszczone, nie zawierały czeskich znaków diakrytycznych lub biura podróży podawały nieprawidłowe nazwy obiektów

³⁰ Wahab, S.E., Crampton, J., Rothheld E. 1976. *Tourism Marketing*. London: Tourism International Press, s.28.

³¹ Chudoba, T. 2000. Marketing w biurach podróży. Warszawa: Wiedza i życie, s.31.

³² Byszewska-Dawidek, M. 2015. *Analiza sytuacji biur podróży na rynku polskim*. [W]: *Kwartalnik Naukowy Uczelni Vistula*, red. Fazlagić, J. Warszawa: Akademia Finansów i Biznesu Vistula, s.130.

turystycznych np. Muzeum Samochodów albo Muzeum Motoryzacji w Kopřivnicy – poprawnie Muzeum Techniki Tatra w Kopřivnicy.

Na stronie biura podróży Family Tour³³ z siedzibą w Skoczowie oraz biura podróży Abdar³⁴ znajduje się identyczna i wyjątkowo ciekawa oferta w kategorii „Wycieczki objazdowe” dotycząca kraju morawsko-śląskiego pt. „Browary Czeskie - Wycieczka Jednodniowa”. W skład programu wchodzi zwiedzenie trzech miast: **Nošovic** - Browaru Radegast; **Hukvaldów** - ruin zamku z XIII wieku, którego właścicielem był m.in. król Jerzy z Podiebradów, przyległego parku angielskiego i jednego z lokalnych browarów wraz z degustacją świeżo warzonego piwa; oraz **Štramberk** - lokalny browar razem z degustacją piwa.

Na stronie Górnos Śląskiego Oddziału PTTK (Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze) w Katowicach³⁵ zamieszczono dużo więcej ofert wycieczek na terenie morawsko-śląskiego regionu. Można je podzielić na wycieczki po miastach oraz wycieczki piesze. Do miast proponowanych do zwiedzenia należą: **Kopřivnice** - Muzeum Wójtostwa (Muzeum Fojství), Muzeum Laszkie (Lašské Muzeum) oraz Muzeum Techniki Tatra; **Štramberk** - szkoła, Sąd Narodowy, rynek wraz z ratuszem, zabytkowe kamienice, Złota Uliczka (Zlatá ulička), kościół barokowy św. Jana Nepomucena, kościół św. Bartłomieja, wzgórze zamkowe z wieżą widokową, schronisko turystyczne; oraz **Nový Dvůr** - Arboretum z unikatową roślinnością dendrologiczną, spacer wokół zamku. Wycieczki turystyczne obejmujące pasmo Beskidu Morawsko-Śląskiego zawierają następujące trasy turystyczne: Ostravice – Smrek – Podolanki – Staré Hamry; Wielki Jawornik – Strateneć; Kamenárka – Wielki Jawornik – Nad Horečkami – Horečky – Koliba – Frenštát; Krásná – Łysa Góra – Zimný – Vyšní Mohelnice – Visalaje; Komorní Lhotka – Godula – Ropička – Lipí – Kotař – Čupel – Praszywa – Komorní Lhotka. Na terenie Jesioników: Przeł. Skřítek – Jeleni Grzbiet – Vysoká Hola – Ovčárna – Dolina Białej Opawy – Karlova Studánka.

³³ Family Tour. *Browary Czeskie - Wycieczka Jednodniowa*. [W]: <http://www.family-tour.pl/> [online]. 2015 [dostęp: 18.03.2018]. Dostępne w Internecie: <http://www.family-tour.pl/op,browary-czeskie---wycieczka-jednodniowa,-165904,Czechy:Wyc.+Objazdowe,,2018-03-24,,2018-09-29,2,,,,autokar>.

³⁴ Abdar – Biuro Podróży. *Browary Czeskie - wycieczka jednodniowa*. [W]: <https://www.abdar.pl/> [online]. 201 [dostęp: 18.03.2018]. Dostępne w Internecie: https://www.abdar.pl/oferty/?destination=CZECHY&type2=WYC_JEDNODNIOWA&onpage=39&khotel=BROWARY&tourop_hotel=ABDAR%7CBROWARY+OV.

³⁵ Górnos Śląski Oddział PTTK Katowice. *HARMONOGRAM WYCIECZEK AUTOKAROWYCH "PRZEWODNIK CZEKA" - LATO 2018 R.* [W]: <http://www.pttk.katowice.pl/> [online]. 2015 [dostęp: 18.03.2018]. Dostępne w Internecie: <http://pttk.katowice.pl/index.php/component/content/article?id=1731>.

Biuro podróży Aga Travel³⁶ z siedzibą w Bielsko-Białej oferuje jeden rodzaj dwudniowej wycieczki grupowej (dla dorosłych), w skład której wchodzi zwiedzanie czterech destynacji: **Štramberk** - jaskinia Šipka, Arboretum, wieża zamkowa; **Kopřivnice** - Muzeum Techniki Tatra; **Rožnov pod Radhoštěm** - Wołoskie Muzeum w Przyrodzie; oraz z Trojanowic wyjazd kolejką krzesełkową przez Pustewny na górę Radhošť. W ofercie wycieczek szkolnych zagranicznych tego samego biura figurują wycieczki z takim samym programem, który został podany wcześniej, tylko z dodatkiem możliwości odwiedzenia **Nowego Jiczyna** - zwiedzanie rynku, Zamku Žerotinów oraz **Ostrawy** - zwiedzanie miasta i ogrodu zoologicznego Ostrawa. Można wybierać z spośród jednodniowych, dwudniowych lub trzechdniowych wariantów oraz po konsultacji z pilotem wycieczki, dostosować program wycieczki do własnych potrzeb.

Biuro podróży Bohemia Travel z siedzibą w Tychach³⁷ zachęca m. in. firmy i szkoły do współpracy z zakresu organizacji imprez turystycznych i wycieczek. W razie zainteresowania na liście proponowanych celów turystycznych znajduje się możliwość zwiedzenia **Kopřivnicy** - Muzeum Techniki Tatra oraz **Štramberka** - zabytkowej renesansowej wieży.

Na stronie Biura turystycznego GRZEGORZ³⁸ z Chorzowa w kategorii wycieczek zagranicznych dla firm znajduje się oferta pt. „Štramberk - Kopřivnice”, program jednodniowej wycieczki: **Štramberk** - historyczny rynek, wejście na wieżę Trúba, Park Narodowy z jaskinią Šipka; **Kopřivnice** - Muzeum Techniki Tatra. Ta sama oferta wycieczki występuje również w kategorii „Wycieczki szkolne 1 dzień Europa” łącznie z możliwością całodziennego zwiedzania **Ostrawy** - miasto, ogród zoologiczny oraz Dolny Obszar Vitkovic - Świat Techniki.

Na stronie Biura Podróży BESKiD ACTiVE³⁹ z siedzibą w Bielsko-Białej znajduje się oferta jedno-trzydniowych wycieczek autokarowych do Czech dla małych i dużych grup. W licznych propozycjach figurują takie oferty jak: **Rožnov pod Radhoštěm** - skansen Drewniane miasteczko, Muzeum Rzeźnictwa wraz z degustacją wyrobów, Browar

³⁶ AGA TRAVEL Biuro Podróży Bielsko Biała. *DOROŚLI - wycieczki grupowe (zagranica) » CZECHY (grupy)* [W]: <http://www.agatravel.com.pl/> [online]. 2018 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w Internecie: http://www.agatravel.com.pl/czechy_grupy,strona144.html.

³⁷ Bohemia Travel. *Kopřivnica muzeum samochodów Tarta (2 pkt)* [W]: <http://www.bohemiatravel.pl/> [online]. 2018 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w Internecie: http://www.bohemiatravel.pl/dla_grup_eur_12

³⁸ Biuro Turystyczne GRZEGORZ. *Oferta wycieczek zagranicznych dla firm - jednodniowe:* [W]: <http://grzegorzbiuroturystyczne.pl/> [online]. 2018 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w Internecie: <http://grzegorzbiuroturystyczne.pl/wycieczki-zagraniczne-dla-firm-1-dniowe/>.

³⁹ BESKiD-ACTiVE. *WYCIECZKI AUTOKAROWE DO CZECH ,1,2,3 DNIOWE i WIELODNIOWE* [W]: <http://beskidactive.pl/> [online]. 2017 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w Internecie: <http://beskidactive.pl/services/wycieczki/>.

z degustacją piwa, Przełęcz Pustewny jako punkt widokowy oraz zwiedzenie Koziej farmy razem z degustacją serków; piesze przejście na szczyt Radhošť - trasa dydaktyczna „Beskidzkie niebo“ (Beskydské nebe); **Štramberk** - zwiedzanie Browaru, haluszki, Sztramberskie Uszy; **Kopřivnice** - Muzeum Techniki Tatra; **Příbor** - zwiedzanie Muzeum Freuda; **Hukvaldy** - zamek, **Chotěbuz** - Dom Ryb, Archeopark, **Ostrava** - ogród zoologiczny, Dinopark, Centrum Kongresowe GONG, Kopalnia Michal; **Bruntál** - Zamek Bruntál, **Opawa** - Katedra Wniebowzięcia NMP, Wieża Hláska,, barokowe pałace miejskie. Jednak wszystkie oferty stanowią tylko pomysł na wycieczkę bez podania szczegółowych informacji dotyczących ceny i terminu wycieczki. W razie zainteresowania, biuro skalkuluje cenę i dostosuje termin do potrzeb klienta.

Biuro podróży INDEX⁴⁰ z Katowic na swojej stronie oferuje wycieczkę jednodniową w Beskid Śląsko-Morawski w wariantach oferty dla szkół lub dla firm. Program jest identyczny i obejmuje zwiedzenie Muzeum Techniki Tatra w miejscowości **Kopřivnice**, dalej Wołoskiego Muzeum w Przyrodzie i wjazd na Pustewny w miejscowości **Rožnov pod Radhoštěm** oraz na sam koniec zwiedzenie miasta **Štramberk**.

Na stronie biura podróży SLOVENIKA⁴¹ z siedzibą w Chorzowie widnieją trzy propozycje jednodniowych wycieczek autokarowych, które tematycznie nazwano „z kuflem czeskiego piwa”. Jak sama nazwa podpowiada, przewodnik będzie się skupiał głównie na czeskiej kuchni i regionalnych piwach. Pierwsza oferta obejmuje: zwiedzenie Browaru Radegast w **Nošovicach**, zwiedzanie miasteczka **Štramberk** oraz miejscowego mini browaru. Oferta druga: zwiedzanie Muzeum Techniki Tatra w **Kopřivnicach**, spacer po **Ostrawie** z możliwością wejścia na wieżę widokową, wizyta w zamkowym mini browarze i wieczorem zabawa na ulicy Stodolní. Trzecia propozycja: wizyta czterech mini browarów w miastach **Hukvaldy**, **Ostravice**, **Frydek Mistek** wraz ze zwiedzaniem Zamku Hukvaldy.

2.3 Podsumowanie ofert biur turystycznych

Z przeprowadzonej analizy ofert biur podróży wynika, że kraj morawsko-śląski z pewnością nie należy do najpopularniejszych destynacji na terenie Czech. Na stronach

⁴⁰ INDEX - Biuro Podróży. *Wycieczka Szkolna w Beskid Śląsko-Morawski - 1 dzień* [W]: <https://www.indexpolska.com.pl/> [online]. 2017 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w Internecie: https://www.indexpolska.com.pl/czechy/beskidy-pustevny/roznov_pod_radhostem/wycieczka_szkolna_w_beskid_slasko-morawski_-_1_dzien.

⁴¹ SLOVENIKA. *Z KUFLEM CZESKIEGO PIWA*. [W]: <http://www.slovenika.pl/> [online]. 2018 [dostęp: 17.03.2018]. Dostępne w Internecie: <http://www.slovenika.pl/pl/oferta/kraje-sasiednie/podroze-piwne/z-kuflem-czeskiego-piwa-1-dzien/p94/>.

pięciu największych biur turystycznych (wg najnowszego Rankingu i ratingu Liderów Turystyki Wyjazdowej⁴²) czyli: Itaka, Rainbow, TUI Poland, Grecos Holiday, Wezyr holidays nie znaleziono żadnej pełnej oferty dotyczącej morawsko-śląskiego regionu oprócz jednej oferty Biura podróży Rainbow pt. „Morawy - czeska Toskania”⁴³, w której program ostatniego dnia wycieczki obejmuje zwiedzanie miasta Štramberk. Wycieczki objazdowe odbywające się całkowicie lub w mniejszym stopniu częściowo na obszarze morawsko-śląskim oferowały mniejsze biura podróży z siedzibami wyłącznie na terenie woj. śląskiego (Bielsko-Biała, Katowice, Skoczów, Chorzów, Tychy).

Pod względem długości trwania wycieczek najczęściej były oferowane wycieczki jednodniowe, co można uzasadnić faktem, iż dojazd autokarem do miejsc docelowych wynosi średnio 2 godziny w jedną stronę. (np. czas trwania trasy Katowice – Ostrawa to 1 godz. 30 min. jazdy autokarem)

Do najczęściej wymienianych miejsc w programach wycieczek niewątpliwie należą: Muzeum Techniki Tatra w Kopřivnicy oraz miasto Štramberk z wieżą widokową, Browarem i jaskinią Šipka. Te dwie destynacje turystyczne znajdują się na liście ofert każdej agencji turystycznej i najczęściej występują w jednym pakiecie – wycieczce jednodniowej. Na trzecim miejscu w rankingu popularności ukłasyfikował się Rožnov pod Radhoštěm ze skansenem Drewniane Miasteczko (które jest częścią Wołoskiego Muzeum w Przyrodzie), przełęczą Pustewny oraz Browarem. Niektóre biura oferowały zwiedzenie Rožnova wraz z Kopřivnicą oraz Štramberkiem w jeden dzień. Częściej polecana była również Ostrawa, Zamek w Hukvaldach oraz Browar Radegast w Nošovicach. Kolejnymi już mniej polecanymi miastami wraz z ciekawymi zabytkami do zwiedzenia są: Muzeum Freuda w Příborze, Pałac w Bruntálu, rynek i Katedra Wniebowzięcia w Opawie oraz Archeopark w Kocobędzu. W Ostrawie oferowanymi atrakcjami są: Ogród Zoologiczny, DinoPark, Kopalnia Michal, Świat Techniki.

⁴² 32 liderów turystyki wyjazdowej - ratingi i ranking [W]: <http://www.rp.pl/turystyka/> [online]. 2018 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w Internecie: <http://info.rp.pl/temat/984572.html>.

⁴³ Biuro podróży Rainbow. *Morawy - czeska Toskania*. [W]: <https://r.pl/> [online]. 1991-2018 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w Internecie: <https://r.pl/morawy-czeska-toskania/zakwaterowanie-svg/20180519?liczbaDoroslych=2&liczbaDzieci=0&liczbaPokoi=1&wiekDzieci=&wybraneMiastoWyjazdu=Warszawa&wybraneWyzywienie=%C5%9Aniadania>.

2.4 Lista najpopularniejszych atrakcji turystycznych

Muzeum Techniki Tatra w Kopřivnicy

Muzeum Techniki Tatra www.tatramuseum.cz⁴⁴, najczęściej odwiedzane muzeum w kraju morawsko-śląskim zwiedza około 100 tysięcy turystów rocznie. W 2017 roku został pobity rekord pod względem liczby odwiedzających, było ich 117 550.

Na oficjalnej stronie w języku polskim oprócz podstawowych informacji można się co nieco podszkolić w zakresie historii samochodów Tatra oraz historii samego muzeum. Wystawa jest skierowana nie tylko do specjalistów w tej dziedzinie, ale również szerokiej publiczności – czyli również do rodziców z dziećmi. Informacje, których polska wersja strony już nie podaje: na terenie muzeum można się podłączyć do sieci wi-fi oraz robić zdjęcia i video, przewodnicy są niestety tylko w języku niemieckim, angielskim i czeskim (dlatego na polskiej stronie brakuje informacji na ten temat) oraz cennik w języku polskim nie zawiera informacji odnośnie zniżek dla grup. Jednak poza tymi szczegółami zostały podane wszystkie najważniejsze informacje.

Muzeum Regionalne w Kopřivnicy zachęca również do zwiedzenia kolejnych trzech wystaw: Muzeum Wójtostwa (Fojtství) – w najstarszym budynku w Kopřivnicy prezentuje najstarsze zwyczaje i tradycje ludowe; Muzeum Laszkie (Lašské) – zostało poświęcone miejscowej fabryce wyrobów glinianych oraz m.in. czeskiemu malarzowi Zdeňkowi Burianowi; Muzeum Emila i Dany Zatopków (w budynku Muzeum Techniki Tatra) – poświęcone słynnej olimpijskiej parze pochodzącej z tego miasta.

Miasto Štramberk

Miasteczko usytuowane na przedgórzu Beskidów nazywane też Morawskim Betlejem oferuje turystom mnóstwo zabytków do zwiedzania takich jak: ruiny **zamku Strallenberg** razem z okrągłą wieżą nazywaną **Trúba**, **historyczny rynek** ozdobiony unikatowym zespołem drewnianych chałup, **Jaskinię Šipka** na wzgórzu Kotouč oraz skosztowanie tradycyjnego wyrobu cukierniczego zwanego **Sztramberskie Uszy** (Štramberské uši).

Informacje w języku polskim na temat zamku, wieży, jaskini w Štramberku podaje wiele stron internetowych finansowanych w ramach programu „Wsparcie obszarów

⁴⁴ Regionální muzeum v Kopřivnici, o.p.s.. *MUZEUM TECHNIKI TATRA* [W]: <https://www.tatramuseum.cz/> [online]. 2007 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w Internecie: <https://www.tatramuseum.cz/index.php?r=5&idj=4>.

turystycznych w Okręgu Morawsko-Śląskim”, więc uzyskanie potrzebnych informacji (godzin otwarcia, ceny biletów, historii związanej z obiektami) nie powinno polskim turystom sprawiać trudności.

Na rynku, w historycznym domu nr 5 znajduje się również **Browar miejski Štramperk** (Městský pivovar Štramperk)⁴⁵, który wznowił tradycję warzenia piwa po 150 latach. Na stronie browaru są zamieszczone w języku polskim podstawowe informacje dotyczące jego historii oraz poszczególnych części budynku. Jednak z braku tłumaczenia informacji odnośnie możliwości zwiedzania Browaru Miejskiego (bez/z degustacją piwa) z czeskim przewodnikiem można wywnioskować, że usługa ta nie jest oferowana polskim turystom, trochę szkoda, ponieważ informacje te są dostępne zarówno w języku angielskim, jak i niemieckim.

Rožnov pod Radhoštěm

Tysiące krajowych i zagranicznych gości odwiedza rocznie to miasteczko, które słynie przede wszystkim z takich atrakcji jak: **Wołoskie Muzeum w Przyrodzie** (Valašské museum v přírodě) oraz góra Radhošť wraz z przełęczą Pustevny (Pustevny), gdzie znajduje się słynny posąg pogańskiego boga obfitości i żniw - **Radegasta**.

Na oficjalnej czeskiej stronie Wołoskiego Muzeum w Przyrodzie www.vmp.cz⁴⁶ stwierdzimy, że składa się ono z czterech obszarów zwiedzania: Drewnianego miasteczka (Dřevěné městečko), Młyńskiej doliny (Mlýnská dolina), Wołoskiej wioski (Valašská dědina) oraz kompleksu wypoczynkowego na Pustewnach (Pustevny). Pomimo że statystycznie region morawsko-śląski jest o wiele częściej odwiedzany przez gości ze Słowacji i Polski w porównaniu z turystami z Niemiec i innych państw, strony są w przetłumaczone tylko na język niemiecki i angielski. Dopiero klikając na poszczególne obszary zwiedzania natkniemy się na polską flagę, która udostępni nam dokładny opis obszaru zwiedzania w języku polskim wraz z bardzo ciekawymi informacjami odnośnie historii tego miejsca. Jednak strona ta nie zawiera informacji na temat czasu trwania zwiedzania, możliwości zwiedzania indywidualnego, cen biletów oraz godzin otwarcia. Wszystkie te informacje polscy goście są zmuszeni przeczytać w języku czeskim lub poszukać je w języku polskim na innych stronach. Zwiedzanie Młyńskiej doliny jest możliwe tylko z czeskim przewodnikiem, pozostałe dwa obiekty oferują zwiedzanie

⁴⁵ Relax v podhůří Beskyd. *Browar miejski Sztramperk* [W]: <http://www.relaxvpodhuri.cz/pl/> [online]. 2016 [dostęp: 22.03.2018]. Dostępne w Internecie: <http://www.relaxvpodhuri.cz/pl/gastronomia/miejski-browar-sztramperk/>.

⁴⁶ Valašské muzeum v Přírodě [online]. 2010. Dostępne w Internecie: <https://www.vmp.cz/>.

indywidualne. Strony również oferują informacje odnośnie dwóch kompleksów wypoczynkowych wybudowanych na Pustewnach, jednak nie zawierają aktualnej wzmianki, że jedna chata górską znajduje się w rekonstrukcji z powodu pożaru i nie można jej odwiedzić. Pomimo tego, tłumaczenia zostały wykonane dosyć starannie.

Zamek Hukvaldy

Zamek Hukvaldy wznosi się nad miejscowością o tej samej nazwie i był on inspiracją dla wielu dzieł słynnego czeskiego kompozytora Leoša Janáčka. Co roku latem odbywa się tam Międzynarodowy Festiwal Muzyki „Janačkovy Hukvaldy” oraz w lesie pod zamkiem można zobaczyć pomnik jego najslawniejszej opery „Przygody Liska Chytruska” (Příhody Lišky Bystroušky). Częścią zamku jest również Kaplica św. Andrzeja (Kaple sv. Ondřeje).

Na oficjalnej stronie zamku Hukvaldy www.hradhukvaldy.eu⁴⁷ została podana w języku czeskim nie tylko historia zamku, ale również program wydarzeń kulturalnych odbywających się na terenie zamku i informacje dotyczące godzin otwarcia oraz biletów. Brakuje wersji polskiej oraz tłumaczenia na inne języki. Nic dziwnego, że jest oferowana możliwość zwiedzania z przewodnikiem tylko w języku czeskim lub możliwość samodzielnego zwiedzania. Jednak na czeskich portalach albo polskich stronach turystycznych można znaleźć zadowalające informacje odnośnie historii kompleksu zamkowego i godzin otwarcia.

Archeopark Kocobędz-Podobora (Chotěbuz-Podobora)

Archeopark ten uważa się za jedno z unikatowych znalezisk archeologicznych na terenie Republiki Czeskiej i pokazuje pozostałości zasiedlenia kulturami z okresu prehistorycznego i wczesnośredniowiecznego na obszarze Śląska Cieszyńskiego.

Czeska oficjalna strona oferuje odwiedzającym z dziećmi i grupom szkolnym bardzo bogaty program edukacyjny w postaci różnych warsztatów oraz teatru dla najmłodszych. Natomiast oficjalna strona Archeoparku w języku polskim www.archeoparkchotebuz.cz/pl/⁴⁸ jest w dosyć opłakanym stanie, biorąc pod uwagę potencjał turystyczny tego historycznego obiektu znajdującego się tak blisko polskich granic. Strona zawiera informacje wstępne dotyczące Archeoparku oraz informacje o

⁴⁷ Hrad Hukvaldy [online]. 2010. Dostępne w Internecie: <http://www.hradhukvaldy.eu/navstevni-doba-a-vstupne/>.

⁴⁸ Archeopark Kocobędz-Podobora [online]. 2018. Dostępne w Internecie: <http://www.archeoparkchotebuz.cz/pl/>.

budowie jego poszczególnych części na przestrzeni lat. Na sam koniec polscy goście mogą spojrzeć na ceny biletów, ponieważ na pozostałych stronach, takich jak: godziny otwarcia, aktualności i informacje organizacyjne, jest zamieszczona notatka oznajmiająca, że wpis jest dostępny tylko w języku czeskim.

Świat Techniki – Dolny Obszar Vitkovic

Nowoczesne interaktywne muzeum w Ostrawie czynne od 2014 roku, uczy formą zabawy dużych i małych odwiedzających. Tematyczne ekspozycje wzbogacają wiedzę w takich dziedzinach jak: przyroda, społeczeństwo, nauka. Częścią edukacyjnego programu jest również trójwymiarowe kino, pokazy naukowe oraz sezonowe warsztaty, dlatego to miejsce jest ulubionym celem nie tylko turystów, ale również grup szkolnych.

Oficjalna strona Świata Techniki jest dostępna również w języku angielskim i polskim www.stcostrava.cz⁴⁹. Polscy odwiedzający mogą obejrzeć mapę całego ośrodka z polskimi napisami i przeczytać informacje odnośnie poszczególnych ekspozycji. Przetłumaczone są również opisy poszczególnych eksponatów w wystawach i są uzupełnione zdjęciami. Bardzo przydatną może się okazać sekcja pt. „Najczęściej zadawane pytania”, w której można znaleźć informacje odnośnie czasu trwania zwiedzania, dla kogo jest przeznaczone muzeum, gdzie można zjeść posiłek itd. Cennik i godziny otwarcia są również w miarę dobrze przetłumaczone, tylko wyrażenie „dopłata za wykład w języku obcym 100%” może sprawiać trudności. Muzeum oferuje grupom zorganizowanym możliwość zwiedzania z polskim przewodnikiem, ale większość eksponatów zawiera napisy w języku polskim, czyli polscy turyści indywidualni dadzą sobie radę nawet bez przewodnika. Trójwymiarowe filmy dla polskich odwiedzających są z polskimi napisami lub dubbingiem, więc można powiedzieć, że muzeum jest w pełni przygotowane na gości z Polski.

Zoo Ostrava

Ogród Zoologiczny w Ostrawie jest drugim pod względem wielkości ogrodem zoologicznym w Czechach. Większość odnowionych pawilonów pozwala odwiedzającym podziwiać zwierzęta z bliska, i to nie tylko słonie i lemury, z których hodowli ono słynie, ale także rozmaite rodzaje zwierząt wraz z przepiękną przyrodą, sprawiając, że ten ogród zoologiczny jest najczęściej odwiedzanym obiektem turystycznym w całej Ostrawie.

Polska wersja oficjalnej strony Ogrodu Zoologicznego <http://www.zoo->

⁴⁹ Svět techniky Ostrava [online]. 2018. Dostępne w Internecie: <http://www.stcostrava.cz/>.

ostrava.cz/pl/⁵⁰ bardzo mile zaskoczy. Jest nie tylko bardzo dobrze uporządkowana i przejrzysta, ale także całkowicie przetłumaczona na język polski, włącznie z aktualnościami, co spotyka się bardzo rzadko. Już na stronie głównej polski internauta może poczuć falę satysfakcji, ponieważ wszędzie – na zdjęciach, nagłówku, wpisach najnowszych wydarzeń widnieją polskie napisy. Strona oferuje informacje od bardzo podstawowych – godzin otwarcia, biletów, dojazdu itd. po opisy poszczególnych ekspozycji wraz z krótkimi opisami znajdujących się w nich zwierząt. Można również poczytać o parku botanicznym, w jaki sposób goście pomagają poprzez zakup biletu oraz zaznajomić się z historią obiektu i innymi informacjami odnośnie Ogrodu Zoologicznego. Całokształt strony wraz z jakościowym tłumaczeniem stwarza wrażenie, że ogród znajduje się w Polsce, a nie w Czechach. Strona również informuje, że w 2016 roku w zoo pojawiły się tablice informacyjne w polskiej wersji językowej zawierające mapę ogrodu, ułatwiając tak polskim turystom poruszanie się po ogrodzie.

Kopalnia Michal w Ostrawie

Goście odwiedzający ten obiekt mają okazję zobaczyć autentyczne środowisko pracy górników sprawiające wrażenie, jakby ciągle było używane. Kopalnia węgla kamiennego powstała w połowie XIX wieku i działała do lat 90. XX wieku.

Oficjalna strona internetowa www.dul-michal.cz/pl⁵¹ jest dostępna w języku polskim, jednak już na pierwszy rzut oka można zauważyć, że przekład ten nie został wykonany przez fachowego tłumacza, lub osobę w ogóle, ale wygląda to raczej na dzieło Google translatora. Świadczyć o tym mogą takie błędy językowe jak np.: „dzisiejszy godziny zwiedzania”, „oficialna”. Przetłumaczonych słów jest tam jednak niewiele. Klikając na poszczególne zakładki – np. „trasy zwiedzania“, zostaniemy przekierowani na stronę czeską lub na zupełnie pustą stronę. Przewijając stronę w dół, natkniemy się na jedyny tekst w języku polskim - króciutki artykuł opisujący, co wszystko można zobaczyć podczas zwiedzania. Ze względu na użyte słownictwo fachowe „nadszybie”, „lampownia” itd., artykuł prawdopodobnie został przetłumaczony przez kompetentnego tłumacza. Pod nim znajduje się krótka notatka odnośnie godzin pracy, jednak brakuje kolejne ważne informacje. Całość sprawia wrażenie, jakby właścicielom nie do końca zależało na odwiedzających z Polski.

⁵⁰ Zoologická zahrada Ostrava [online]. 2018. Dostępne w Internecie: <http://www.zoo-ostrava.cz/pl/>.

⁵¹ Důl Michal [online]. 2018. Dostępne w Internecie: <https://www.dul-michal.cz/pl>.

Pałac Żerociński w Nowym Jiczynie (Žerotínský zámek)

Pałac pochodzący z końca XIV wieku był w przeszłości kilkakrotnie przebudowywany, obecnie mieści się w nim Muzeum Nowojiczyńskie (Novojíčinska), w którym można zwiedzić stałe ekspozycje albo okresowe wystawy muzealne.

Strona Turystycznego centrum informacji Nový Jičín www.icnj.cz/pl/zamek-erotyski.html⁵² udostępnia wszelkie informacje na temat zamku i muzeum w języku polskim co strona czeska. Podaje krótką wzmiankę o historii zamku i stałych wystawach. Najwięcej informacji zostało podanych na temat ekspozycji kapeluszy. Oprócz tego polskim gościom są udostępnione informacje odnośnie biletów, kontaktu oraz godzin otwarcia. Nie podano żadnych informacji dotyczących możliwości zwiedzania z przewodnikiem, ponieważ taka opcja nie istnieje nawet w języku czeskim. Na uwagę również zasługuje tłumaczenie nazwy zamku. W materiałach promocyjnych widnieją takie warianty jak: „Pałac Żerociński” albo „Pałac Žerotínów”, jednak tłumacz tej strony przetłumaczył nazwę zamku jako „Zamek Žerotyński”. Po pierwsze popełnił błąd, używając słowo „zamek” a nie „pałac” (problematyka ta została omówiona w glosariuszu), po drugie przymiotnikową nazwę własną spolszczył w swój własny sposób, mniej spotykany. Albowiem czeska sylaba -ti spolszcza się najczęściej jako polskie -ci, np. w czeskich nazwach miejscowości jak Albrechtice - Olbrachcice, Životice – Żywocice, ale niekiedy jako -ty, np. Vsetinské hory – Góry Wsetyńskie.

W dodatku, strona podaje również informacje w języku polskim odnośnie kolejnych zabytków znajdujących się w Nowym Jiczynie, pieszych szlaków turystycznych, ścieżek rowerowych, tras narciarskich itd. Podsumowując, wszystkie informacje odnośnie turystyki, kultury i sportu na czeskim portalu Centrum Turystyczne Nový Jičín zostały przetłumaczone na język polski, robiąc tak bardzo dobre wrażenie.

DinoPark w Ostrawie

Sieć DinoParków znajduje się w Republice Czeskiej, na Słowacji, Hiszpanii i Rosji. Tematyczne parki zabaw przedstawiają małym i dużym odwiedzającym tajemniczy świat dinozaurów żyjących w erze mezozoiku. Co ważne, każdy DinoPark jest różny i oferuje odmienne wrażenia wraz z atrakcjami dla dzieci oraz modelami dinozaurów.

Oficjalna strona DinoParku w Ostrawie również posiada polską wersję językową

⁵² Turistické informační centrum Nový Jičín. *Zamek Žerotyński* [W]: <http://www.icnj.cz/> [online]. 2013 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w Internecie: <http://www.icnj.cz/pl/zamek-erotyski.html>.

www.ostrava.dinopark.cz/pl/uvod-dinopark-ostrava⁵³, o której można powiedzieć, że w większości została wykonana przez doświadczonego tłumacza oprócz wstępnych napisów, które prawdopodobnie zostały uzupełnione przez samego właściciela strony. Zakładki zawierają takie błędy językowe jak: „nasze DinoParky”, „czeste pytania” oraz „Dino Park”. Nawet w pierwszym nadpisie figuruje dosyć niezręczne sformułowanie „Witam do DinoPark Ostrava”. Jednak w pozostałych częściach nie znajdują się żadne większe niezgodności i tłumaczenie robi raczej dobre wrażenie. Przetłumaczone zostały wszystkie informacje odnośnie parku, wliczając te najbardziej podstawowe: godziny otwarcia, bilety wstępu, informacje odnośnie samego parku oraz najczęstsze pytania. Przydatne mogą się okazać także informacje dotyczące dojazdu, ponieważ obiekt ten nie znajduje się w Ostrawie, ale w miejscowości Doubrava odległej 15 km od Ostrawy. Natomiast mapa całego obiektu DinoPark Ostrava jest dostępna na stronie oficjalnej tylko w języku czeskim.

Browar Radegast w Nošovicach

Goście odwiedzający ten słynny browar w miejscowości Nošovice, zostaną zapoznani z jego historią, zobaczą na własne oczy proces warzenia tej słynnej marki piwa oraz jego linię rozlewniczą w hali produkcyjnej. Na sam koniec zwiedzanie zostanie uwieńczone degustacją gorzkiego piwa Radegast w wieży nad browarem, z której rozciąga się cudowny widok na Beskidy z ich najwyższym szczytem - Łysą Górą.

Marka Radegast udostępnia swoją oficjalną stronę www.radegast.cz/pivovar/⁵⁴ tylko w języku czeskim, ale informacje dotyczące browaru – godzin otwarcia oraz biletów wstępu mogą polscy odwiedzający przeczytać również po angielsku. Dziwne, że strona nie została przetłumaczona na język polski, ponieważ browar oferuje grupom powyżej 10 osób zwiedzanie również w języku polskim i niemieckim. Trzeba jednak zrobić rezerwację drogą mailową lub telefonicznie 3 dni przed zwiedzaniem. Jednak klikając na link „rezerwacja zwiedzania”, zostanie nam zaproponowana możliwość oprowadzania tylko w języku czeskim, angielskim i niemieckim. Browar Radegast jest promowany w broszurkach promocyjnych, jak i na czeskich portalach turystycznych dostępnych także w polskiej wersji językowej.

⁵³ DinoPark. *DinoPark Ostrava* [W]: <http://dinopark.eu/pl> [online]. 2018 [dostęp: 3.04.2018]. Dostępne w Internecie: <http://ostrava.dinopark.cz/pl/uvod-dinopark-ostrava>.

⁵⁴ Radegast. *Pivovar*. [W]: <https://www.radegast.cz/> [online]. 2018 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w Internecie: <https://www.radegast.cz/pivovar/>.

Muzeum Freuda w Příborze

Dom rodzinny Sigmunda Freuda znajduje się w miejscowości Příbor. Wystawa ta nie kopiuje pozostałych ekspozycji znajdujących się w Londynie oraz Wiedniu, ale została zaprojektowana w ten sposób, żeby swoim gościom prezentowała Sigmunda Freuda za pośrednictwem jego myśli. Gości w słuchawkach oprowadza fikcyjny głos słynnego psychoanalityka, opowiadając o swoich metodach naukowych oraz najważniejszych chwilach kariery.

Oficjalna strona [www.freudmuseum.cz/index⁵⁵.php](http://www.freudmuseum.cz/index.php) jest dostępna tylko w języku czeskim. Zamieszczono na niej sporo informacji odnośnie samego Sigmunda Freuda, jego rodzinnego domu oraz dorobku życiowego. Znajdują się tam również artykuły poświęcone jego towarzystwu, klubom, wystawom na jego temat, więc polskim gościom znalezienie podstawowych informacji odnośnie muzea może sprawiać trudności. Wszystkie potrzebne informacje można znaleźć na stronie miasta Příbor⁵⁶, gdzie razem zostały zamieszczone godziny otwarcia muzea, bilety wstępu, zdjęcia domu rodzinnego oraz podstawowe informacje dotyczące ekspozycji. W języku polskim te informacje można znaleźć na przykład na stronie Czech Tourism⁵⁷. Nigdzie nie znajduje się wzmianka o możliwości oprowadzania w innych językach.

Pałac w Bruntálu

Niewiele pałaców może zaoferować swoim gościom tak mnóstwo zachowanych, pierwotnych wnętrz, co Pałac w Bruntálu. W tym obiekcie, gdzie kręcono również bajki, można podziwiać dzieła mistrzów holenderskich, włoskich i niemieckich. Znajdują się one w galerii zamkowej, która jest ogólnie dostępną dla gości częścią pałacu.

Oficjalna strona Muzeum w Bruntálu jest udostępniona w czterech wariantach językowych: czeskim, niemieckim, angielskim oraz polskim. Umożliwia łatwą orientację, zawierając jedynie informacje odnośnie trzech zabytków: Pałacu w Bruntálu, Kosiarni w Karlovicach oraz Zamku Sovinec. Na stronie Pałacu w Bruntálu w języku polskim

⁵⁵ Rodný dům Sigmunda Freuda. [online]. 2018. Dostępne w Internecie: <http://www.freudmuseum.cz/index.php>.

⁵⁶ Příbor.cz. *Rodný dům SIGMUNDA FREUDA - Muzeum Příbor* [W]: <http://www.pribor.cz/> [online]. 2012 [dostęp: 28.03.2018]. Dostępne w Internecie: <http://www.pribor.cz/www/cz/rodny-dum-sigmunda-freuda-muzeum/>.

⁵⁷ CzechTourism. *Příboř - Muzeum Sigmunda Freuda* [W]: <http://www.czechtourism.com/pl/home/> [online]. 2018 [dostęp: 28.03.2018]. Dostępne w Internecie: <http://www.czechtourism.com/pl/c/pribor-sigmund-freud-museum/>.

www.mubr.cz/pl/index.php?p=zamek-bruntal⁵⁸ znajdują się wszystkie niezbędne informacje odnośnie pałacu i wystaw muzealnych, ich godzin otwarcia i biletów wstępu. Zostały podane również dane kontaktowe i zdjęcia wnętrza. Strona oferuje możliwość zwiedzania ekspozycji zamkowej z przewodnikiem w języku obcym (za opłatą 100 % kosztów biletu wstępu) oraz możliwość wypożyczenia obcojęzycznego tekstu przewodnika (za opłatą w wysokości 10 CZK). Polski tłumacz tego artykułu popełnił błąd, tłumacząc obiekt jako „zamek”, zamiast poprawnego odpowiednika „pałac”. Problematyka ta została omówiona w czwartym rozdziale.

Miasto Opawa

Opawa jest miastem stworzonym dla miłośników historii i zabytków, ponieważ wręcz przesiąka zabytkami historycznymi. W przeszłości leżała na strategicznym Szlaku Bursztynowym, którym kupcy przeważali bursztyn i miód z nad Bałtyku. Z tego miasta pochodzi także słynny poeta Petr Bezruč albo pisarka Joy Adamson. Warto również wiedzieć, że w Opawie znajduje się siedziba Muzeum Ziemi Śląskiej, najstarszego muzeum w Czechach założonego w 1814 roku.

Oficjalna strona Statutowego Miasta Opawy www.opava-city.cz/pl⁵⁹ udostępnia artykuł w języku polskim, w którym streszczono historię miasta, opis najświetniejszych zabytków historycznych oraz przedstawiono główne wydarzenia kulturalne odbywających się w tym mieście. Więcej konkretnych informacji w języku polskim udostępnia Strona Muzeum Ziemi Śląskiej www.szm.cz/pl⁶⁰, nie tylko odnośnie Głównego budynku ekspozycyjnego Opawa, ale także Muzeum Petra Bezruča w Opawie, Arboretum Nový Dvůr Štěbořice, Chaty Petra Bezruča Ostravice, Pomnika II wojny światowej w Hrabyni oraz Obszaru Umocnień Czechosłowackich Hlučín-Darkovičky. Do każdego obiektu zostały podane niezbędne informacje: odnośnie historii, ekspozycji, godzin otwarcia i biletów oraz, co jest dotąd absolutnie wyjątkowe, strona umożliwia pobranie obszernego przewodnika na temat obiektu w języku polskim.

⁵⁸ Muzeum v Bruntálu. *Zamek Bruntál* [W]: <http://www.mubr.cz/pl/> [online]. 2018 [dostęp: 20.03.2018]. Dostępne w Internecie: <http://www.mubr.cz/pl/index.php?p=zamek-bruntal>.

⁵⁹ Statutowe Miasto Opawa. [online]. 2018. Dostępne w Internecie: <http://www.opava-city.cz/pl>.

⁶⁰ Centrum wystawowe Muzeum Ziemi Śląskiej. [online]. 2010. Dostępne w Internecie: <http://www.szm.cz/pl/>.

2.5 Podsumowanie stron internetowych wybranych obiektów

Z powyższej analizy, której celem było stwierdzenie, w jakim stopniu są oficjalne strony wybranych obiektów turystycznych dostosowane do polskich odwiedzających, można wysunąć następujące wnioski.

Do obiektów turystycznych udostępniających na swojej oficjalnej stronie podstawowe informacje w języku polskim należą: Muzeum Techniki w Kopřivnicy, miasto Štramberk oraz Browar Miejski Štramberk, Świat Techniki – Dolny Obszar Vítkovic, Zoo Ostrava, Pałac Žerociński w Nowym Jiczynie, DinoPark Ostrava, Pałac w Bruntálu oraz miasto Opawa wraz z Muzeum Ziemi Śląskiej. Obiekty, których strony zawierały błędy językowe lub tłumaczeniowe i zarówno nie podawały wszystkich niezbędnych informacji: Kopalnia Michal w Ostrawie oraz Acheopark Kocobędz-Podobora. Strona Wołoskiego Muzeum w Przyrodzie w miejscowości Rožnov pod Radhoštěm udostępnia tylko opis i historię skansenów. Obiekty, których oficjalne strony są prowadzone tylko w języku czeskim lub w inny obcym języku to: Zamek Hukvaldy, Browar Radegast w Nošovicach, Muzeum Freuda v Příborze.

Do kolejnych usług ułatwiających polskim turystom zwiedzanie należy możliwość oprowadzania z przewodnikiem w języku polskim. Umożliwiają to: Świat Techniki – Dolny Obszar Vítkovic, Browar Radegast w Nošovicach oraz Ekspozycja Zamkowa w Pałacu w Bruntálu. Ekspozycja Zamkowa również umożliwia wynajęcie obcojęzycznego przewodnika za symboliczną opłatę. Natomiast strona Muzeum Ziemi Śląskiej oferuje możliwość pobrania przewodników w języku polskim m.in. do dwóch obiektów turystycznych znajdujących się w Opawie: Głównego budynku ekspozycyjnego oraz Muzeum Petra Bezruča.

Podsumowując, wiele obiektów dostrzegło potencjał polskiego rynku turystycznego w obszarze transgranicznym i dostosowało swoje strony internetowe oraz usługi do potrzeb polskich turystów. Pomimo że niektóre z nich nie podają na swojej stronie informacji w języku polskim, to można je znaleźć na portalach internetowych jak *severnimorava.travel* lub *ms-urlop.cz* finansowanych przez urząd kraju morawsko-śląskiego. Można jednak dostrzec, że wiele obiektów, zwłaszcza w morawskiej części kraju, oprócz wersji strony w języku angielskim preferuje także język niemiecki kosztem polskiego, pomimo że z danych statystycznych jasno wynika, że region ten jest odwiedzany w większości przez turystów ze Słowacji i Polski, a goście z Niemiec znajdują się na trzecim miejscu (patrz rozdział 1.8).

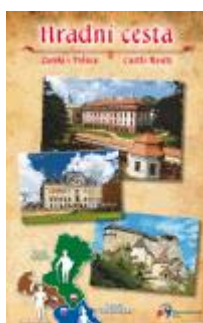
3 Poszerzenie oferty biur turystycznych

W tym rozdziale popatrzymy na region morawsko-śląski z czeskiego punktu widzenia, mając konkretnie na myśli urząd kraju morawsko-śląskiego, który w ramach wsparcia turystyki na swoim obszarze wydaje liczne broszurki i materiały promocyjne skupiające się na różnych sektorach turystyki (zamki i pałace, muzea, kościoły, zabytki techniki, folklor, nawet książki kucharskie). Materiały promocyjne są najczęściej tłumaczone na język angielski, niemiecki, polski i rosyjski (w mniejszym stopniu na włoski). Z wszystkich wydanych broszurek w języku polskim zostaną wybrane i zaprezentowane najciekawsze z nich. Posłużą one zarówno jako materiał do analizy tłumaczeniowej w glosariuszu (rozdział 4.), jak i źródło inspiracji w celu poszerzenia oferty biur podróży o nowe atrakcyjne obiekty turystyczne na terenie kraju morawsko-śląskiego.

Nazwy miejscowości oraz obiektów turystycznych zostały podane w postaci, w jakiej występują w konkretnym materiale promocyjnym. Dotyczy to również nazwy urzędu kraju morawsko-śląskiego, który używa w swoich materiałach promocyjnych, portalach turystycznych oraz w swoim logo polski odpowiednik „Okręg Morawsko-Śląski”.

3.1 Materiały promocyjne Okręgu Morawsko-Śląskiego

1. Zamki i Pałace (Hradní cesta), rok wydania 2012

Ilustracja 3. Zamki i Pałace- broszurka⁶¹

Broszura jest poświęcona trzem współpracującym ze sobą regionom przygranicznym: Okręgu Morawsko-Śląskiemu (Czechy), Województwu Śląskiemu (Polska) i Žyľińskiemu Kraju (Słowacja) i skupia się na promowaniu 15 wybranych

⁶¹ Ilustracja 3., źródło: <https://navstevnik.msk.cz/cz/propagacni-materialy/default.htm>.

zamków na obszarze powyżej wymienionych regionów. W Okręgu Morawsko-Śląskim są to zamki w: Hradcu nad Moravicí, Hukvaldach, Sowińcu, Kunínie i Frysztacie. O każdym z nich jest wzmianka w języku czeskim, polskim i angielskim oraz są podane informacje dotyczące danych kontaktowych, parkingu, dojazdu i godzin otwarcia.⁶²

Pod kątem tłumaczenia można zauważyć, że tłumacz często spolszcza czeskie nazwy, nawet wtedy, kiedy nie posiadają one polskiego odpowiednika np. Sowiniec, Pałac Boskowicki, Hukwaldy (pojawiało się w tekście tylko raz). Natomiast na liście pozostałych zamków na terenie Okręgu Morawsko-Śląskiego stosuje nazwę spolszczoną uzupełnioną w nawiasie czeską nazwą miejscowości, np.: Pałac Rudolcice Śląskie (Slezské Rudoltice), Pałac Dziewczęcy Gród (Dívčí Hrad).

2. Okręg Morawsko-Śląski - przewodnik turystyczny (Moravskoslezský kraj - turistický průvodce), rok wydania 2012

Ilustracja 4. Okręg Morawsko-Śląski – broszurka⁶³

Można powiedzieć, że jest to wszechstronna broszurka przedstawiająca zbiór praktycznych informacji, mając tak na celu umilić polskim turystom pobyt w tym regionie. Przewodnik turystyczny, który jest wydany całkowicie w języku polskim, przybliży czytelnikowi historię północno-wschodnich krańców Republiki Czeskiej wraz z przyrodą występującą na tych terenach. Zapozna go również z ważnymi osobistościami związanymi z tym regionem, które są znane nie tylko w Czechach, lecz na całym świecie jak np. Zygmund Freud, Leoš Janáček, Petr Bezruč, František Palacký, Emil Zátopek itd. Broszurka przedstawia również najbardziej urzekające zamki takie jak: Pałac Raduň, Zamek Sovinec, Pałac Frysztat, Zamek Hukvaldy, Pałac Kunín, Zamek Śląsko-Ostrawski wraz z wszystkimi niezbędnymi informacjami odnośnie dojazdu i godzin otwarcia. W

⁶² Moravskoslezský kraj. *Zamki i Pałace* [W]: <https://navstevnik.msk.cz/index.html> [online]. 2018 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w Internecie: https://navstevnik.msk.cz/assets/propagacni-materialy/hradni_cesta_brozura_PJ_CJ_AJ.pdf.

⁶³ Ilustracja 4., źródło: <https://navstevnik.msk.cz/cz/propagacni-materialy/default.htm>.

rozdziale pt. „Architektura” zostały zaprezentowane takie zabytki jak: Wytwórnia kos Karlovice, Kotulowa Chałupa w Hawierzowie, miasto Štramberk, Příbor, Nový Jičín, strefy zabytkowe miasta Ostrawy, Willa Eduarda Lisky oraz kościoły – drewniane i te na terenie Śląska. Nie może zabraknąć wzmianki o zabytkach techniki, które są wynikiem bogatej historii przemysłu: Dolny Obszar Witkowic i Landek Park, Kopalnia Michal, Wąskotorówka Osobłoga, Miejsce pamięci II wojny światowej w Hrabyni, Czechosłowacka linia umocnień Hlučín-Darkovičky i wieże widokowe. Z dziesiątek muzeów na terenie morawsko-śląskim zostały wybrane i przedstawione następujące: Muzeum Ziemi Śląskiej w Opawie, Muzeum Novojičínska, Park archeologiczny Chotěbuz-Podobora, Galeria Sztuk Plastycznych w Ostrawie, Muzeum Techniki Tatra Kopřivnice, Muzeum w pałacu Bruntál. Dla tych, którzy wolą aktywny wypoczynek są polecane piesze wycieczki po Jesionikach, Beskidach, Śląskiej Harcie, w regionie można sobie zagrać w golfa, wypoczywać nad zaporami w Cierlicku i Žermanicach, uprawiać sporty wodne, skorzystać z lotów widokowych - paraglidingu, wycieczek rowerowych oraz z geocachingu. Okręg Morawsko-śląski posiada także długoletnią tradycję uzdrowską, więc dla poszukujących spokoju i wypoczynku jest to istna oaza ze swoimi licznymi klubami wellness, Uzdrowskiem Darków i Karlova Studánka oraz Sanatoriem w Klimkovicach. Dzięki sześciu obszarom turystycznym w tym regionie odwiedzający mogą skorzystać z wielu ofert wycieczek pieszych, rowerowych albo samochodowych. Może to być wycieczka na Pradziad z Karlovej Studánki lub ekscytująca wspinaczka na najwyższy szczyt Beskidów – Łysą Górę, podążając śladem poety Petra Bezruča. Można również zwiedzić Ostrawę i okolice wraz z jej zabytkami dziedzictwa przemysłowego, najpiękniejsze miejsca Śląska Cieszyńskiego oraz Opawskiego. W przedostatnim rozdziale przewodnik turystyczny zaprasza do wzięcia udziału w najbardziej znanych imprezach kulturalnych takich jak: mityng Zlatá tretra Ostrava, Festiwal Noc Muzeów, największy miejski festiwal muzyczny Colours of Ostrava, festiwal muzyczny Janáčkovy Hukvaldy, festiwal sztuk Bezručova Opava oraz Dni Nato – największy pokaz wojsk NATO w całej Europie Środkowej. I na sam koniec nie może zabraknąć wzmianki o miejscowych przysmakach, które na pewno nie sprawią zawodu wszystkim smakoszom. Do specjałów kuchni morawko-śląskiej należą takie dania jak: śląski bigos – klejnot śląskiej kuchni, klobásníky – czyli ciasto drożdżowe z mięsem lub wędliną, smažený karp z grzybami, Uszy Sztramberskie (Štramberské uši) – ciasto piernikowe typowe dla miasta Štramberk i oczywiście od wieków dobrze warzone piwo na tym terenie. Największe browary znajdują się w Nošovicach i Ostrawie, ale oprócz nich istnieje szereg prywatnych

Pod kątem tłumaczenia przekład został wykonany dosyć starannie. Tłumacz nie nadużywa spolszczeń, tam, gdzie istnieją polskie odpowiedniki, używa ich jak np. u miejscowości: Cierlicko, Darków, Frysztat. Co nie spotyka się zbyt często, to używanie spolszczonych nazw części Ostrawy – Witkowice, Klimkowice, Kopalnia Michał, prawidłowo za każdą nazwą należy podać w nawiasie nazwę czeską. Natomiast tłumacz czasami zapomina również o polskich odpowiednikach miast Chotěbuz, Žermanice, Nový Jičín.

3. Największe atrakcje Okręgu Morawsko-Śląskiego (TOP atraktyví), rok wydania 2010

Ilustracja 5. Największe atrakcje Okręgu Morawsko-Śląskiego - broszurka⁶⁵

Ten przewodnik jest bardzo podobny do poprzedniego, ale zawiera znacznie więcej zdjęć oraz map kosztem obszerności tekstu. Teksty skupiają się na poszczególnych atrakcjach turystycznych takich jak: zamki i pałace, zabytki techniki i zabytki wojskowe, miejskie oraz wiejskie obszary zabytkowe, punkty widokowe oraz architektura ludowa. Z zamków i pałaców na terenie regionu morawsko-śląskiego zostały wybrane następujące zamki: Pałac Hradec nad Moravicí, Pałac Raduň, Pałac Kravaře, Pałac Fryštát, Pałac Frydecki, Zamek Hukvaldy, Pałac Kunín. Zamek Sovinec, Pałac Bruntál, Zamek Štramberk, Zamek Śląsko-Ostrawski, Pałac Žerotinów w Nowym Jičínie, Zamek Stary Jičín oraz Pałac Linhartovy. Region Ostrawski ze swoim dziedzictwem przemysłowym wyróżnia się z kolei swoimi zabytkami techniki. Na uwagę zasługuje Kopalnia Hlubina, Kopalnia Michal, Landek Park – muzeum górnicze w Ostrawie. W Studénce znajduje się Muzeum Wagoniarskie, w Kopřivnicy Muzeum Techniki Tatra oraz warto zwiedzić Muzeum Techniki w Petřvaldzie, Kosiarnię w Karlovicach, Piece Wapienne w Wędryni

⁶⁴ Moravskoslezský kraj. *Okręg Morawsko-Śląski - przewodnik turystyczny* [W]: <https://navstevnik.msk.cz/index.html> [online]. 2018 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w Internecie: <https://navstevnik.msk.cz/assets/propagacni-materialy/pl.pdf>.

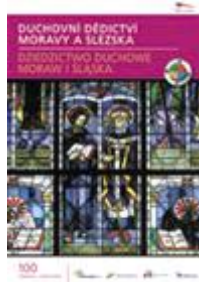
⁶⁵ Ilustracja 5., źródło: <https://navstevnik.msk.cz/cz/propagacni-materialy/top-atraktivity-rok-vydani-2010-12977/>.

oraz Kolejkę Wąskotorową Osoblaha. Oferta architektury miejskiej i wiejskiej jest również urozmaicona. Do najbardziej znaczących należy obszar objęty ochroną zabytków w Štramberku, Nowym Jičynie, Příborze, Heřmanovicach oraz Lipinie. Z zabytków wojskowych zostały zaprezentowane: Teren czechosłowackich umocnień Hlučín-Darkovičky, Zabytek umocnień czechosłowackich z roku 1938 w Milostovicach oraz Pomnik II wojny światowej w Hrabyni. W rozdziale dotyczącym architektury ludowej zostały wybrane następujące zabytki: Drewniana chata Kotuli w Hawierzowie, kompleks budynków uzdrowiskowych w Karlovej Studánce, Park etnograficzny w Dolnej Lomnej oraz zespół drewnianych kościołów rozszany na morawsko-śląskim obszarze. Nie można zapomnieć również o wieżach widokowych. Do najbardziej znanych należą: Wieża widokowa Nowego Ratusza w Ostrawie, Wieża widokowa i zarazem Nadajnik telewizyjny Pradziad, Wieża widokowa Hansa Kudlicha, Wieża widokowa Wielka Czantoria oraz Wieża widokowa Cvilín. Na samym końcu znajduje się rozdział pt. „Rady dla niezdecydowanych”, gdzie zostało przedstawionych następujących pięć propozycji: ulica Stodolní w Ostrawie – największa dzielnica rozrywkowa w Czechach, Ogród Zoologiczny w Ostrawie, Park Archeologiczny Chotěbuz-Podora, Krzywy kościół św. Piotra z Alkantary w Karwinie oraz Bazylika Nawiedzenia Panny Marii we Frýdku.⁶⁶

Po kątem tłumaczenia przekład przewodnika został wykonany bardzo starannie. Tłumacz preferuje stosowanie nazw czeskich miejscowości nawet w takich przypadkach jak: Havířov, Starý i Nový Jičín, Dolní Lomná, Fryštát, Frýdek, Albrechtice, jednak stosuje polską nazwę u miejscowości jak Trzyniec, Wędrynia, Opawa, Karwina.

⁶⁶ Moravskoslezský kraj. *Największe atrakcje Okręgu Morawsko-Śląskiego* [W]: <https://navstevnik.msk.cz/index.html> [online]. 2018 [dostęp: 12.03.2018]. Dostępne w Internecie: https://navstevnik.msk.cz/assets/propagacni-materialy/top_pl_nahled.pdf.

4. Dziedzictwo duchowe Moraw i Śląska (Duchovní dědictví Moravy a Slezska), rok wydania 2012

Ilustracja 6. Dziedzictwo duchowe Moraw i Śląska - broszurka⁶⁷

Tematem tej czesko-polskiej broszury jest dziedzictwo duchowe od czasów Państwa wielkomorawskiego i bogactwo tradycji ludowych występujące na terenie Moraw i Śląska. Teren ten obejmuje cztery kraje: Kraj Ołomuniecki, Kraj Południowo-morawski, Kraj Morawsko-śląski i Kraj Zlinski. Broszura przedstawia śladami Cyryla i Metodego najważniejsze kościoły, katedry, bazyliki i miejsca pielgrzymkowe. W Kraju Morawsko-śląskim zostało przedstawionych osiemnaście miejscowości wraz z ich najważniejszym zabytkiem sakralnym. Każdej atrakcji poświęcono króciutki tekst wraz ze zdjęciem oraz informacjami odnośnie dojazdu – samochodem, na piechotę lub na rowerze. Bardzo przydatna może się okazać także mapa Kraju Morawsko-Śląskiego zajmująca dwie strony broszurki, na której wyznaczono wszystkie wybrane miejscowości.⁶⁸

Warto zauważyć, że w tym folderze jako jedynym został „Moravskoslezský kraj“ (j. czeski) przetłumaczony jako „Kraj Morawsko-śląski” a nie „Okręg Morawsko-Śląski” jak było zwyczajem w poprzednich folderach. Tłumacz używa polskich odpowiedników w przypadkach miast Ostrawa i Czeski Cieszyn. Pozostałe miejscowości – Karviná, Orlová, góra Prašivá są podane w języku czeskim, pomimo że nad każdym polskim tekstem jest zamieszczony czeski oryginał.

⁶⁷ Ilustracja 6., źródło: <https://navstevnik.msk.cz/cz/propagacni-materialy/default.htm>.

⁶⁸ Moravskoslezský kraj. *Dziedzictwo duchowe Moraw i Śląska* [W]: <https://navstevnik.msk.cz/index.html> [online]. 2018 [dostęp: 17.04.2018]. Dostępne w Internecie: https://navstevnik.msk.cz/assets/propagacni-materialy/duchovni_dedictvi-_2012-_cz-_pl_lowres_1.pdf.

3.2 Lista nowych obiektów turystycznych

Landek Park – Dolny Obszar Vitkovic

Czyli największa ekspozycja górnicza w Republice Czeskiej, która została założona w najstarszej ostrawskiej kopalni Anselm. Zwiedzający mogą wcielić się w rolę prawdziwego górnika, zjeżdżając windą szybową w głąb kopalni. Również znaczącym wydarzeniem w 1953 roku było odkrycie na wzgórzu Landek prehistorycznej osady łowców mamutów z tzw. Landecką Wenus – posążkiem wyrzeźbionym z hematytu.

Oficjalna strona została udostępniona w języku polskim www.landekpark.cz/domu⁶⁹, z wyjątkiem aktualności i komunikatów prasowych. Polscy goście mogą w ten sposób uzyskać wszystkie potrzebne informacje (odnośnie cennika, godzin otwarcia, możliwości zwiedzania i dojazdu) na jednej stronie. Oprócz tego zostały przetłumaczone również informacje dotyczące korzystania i rezerwacji obiektów sportowych, imprez na Landeku oraz ekspozycji. Landek Park jest jednym z nielicznych obiektów turystycznych oferującym oprowadzanie w języku polskim (obowiązuje dopłata w wysokości 100% ceny biletu). Osoby indywidualne mogą skorzystać z przewodnika MP3 w języku polskim za opłatę w wysokości 100 CZK.

Z językowego punktu widzenia rażącym błędem jest wyrażenie „węgiel czarny” zamiast poprawnego określenia „węgiel kamienny” (w j. czeskim černé uhlí), jednak pomimo tego bohemizmu, polski tekst robi dobre wrażenie.

Mały Świat Techniki – Dolny Obszar Vitkovic

Mały Świat Techniki znajduje się w pobliżu dużego Świata Techniki (został opisany w rozdziale 2.4). Wystawa ta jest poświęcona rewolucji przemysłowej od czasów powstania silników parowych do czasów współczesnych.

Oficjalna strona stcostrava.cz/pl⁷⁰ w polskiej wersji językowej udostępnia wszystkie podstawowe informacje. W budynku oprócz ekspozycji znajduje się również kawiarnia oraz sale edukacyjne dla grup szkolnych. Poza tym obiekt grupom zorganizowanym umożliwia oprowadzanie z przewodnikiem w języku polskim za dopłatę 100% ceny biletu. Obiekt ten znajduje się w Dolnym Obszarze Vitkovic, gdzie można

⁶⁹ Landek Park [online]. 2018. Dostępne w Internecie: <http://stcostrava.cz/web/landek/domu>.

⁷⁰ Svět techniky Ostrava. *Mały Świat Techniki U6*. [W]: <http://www.stcostrava.cz/> [online]. 2018 [dostęp: 17.04.2018]. Dostępne w Internecie: <http://www.stcostrava.cz/pl/web/guest/maly-svet-techniky-u6>.

zwiedzić również takie obiekty jak: duży Świat Techniki, Bolt Tower wraz z kopalnią Hlubina lub Salę wielofunkcyjną Gong.

Zamek Sovinec

Zamek Sovinec znajduje się w regionie Bruntálsko i należy do największych kompleksów zamkowych w tej okolicy i na Morawach. Goście mogą się nie tylko zachwycać wielkością tego średniowiecznego obiektu z XIV wieku, ale także wziąć udział w jarmarkach średniowiecznym, turniejach szermierskich i wystawach organizowanych w scenerii dawnych czasów.

Oficjalna strona zamku www.hradsovinec.cz⁷¹ jest udostępniona tylko w języku czeskim, ale można na niej znaleźć link do strony internetowej Muzeum w Bruntálu, która posiada polską wersję językową www.mubr.cz/pl/⁷² i podaje informacje dotyczące Zamku Sovinec. Informuje polskich gości o godzinach otwarcia, biletach wstępu i czasie zwiedzania, które jest możliwe tylko z czeskojęzycznym przewodnikiem. W cenniku znajduje się ciekawa oferta w postaci biletu łączonego, który obejmuje wstęp do Zamku Sovinec, Zamku Bruntál oraz Kosiarni w Karlovicach.

Kosiarnia w Karlovicach

Kosiarnia, innymi słowy „wytwórnia narzędzi do pracy w polu” jest jedynym tego rodzaju budynkiem w Czechach. Zawdzięcza to swojej oryginalnej architekturze wiejskiej, sprawiając, że obiekt ten znajduje się na liście zabytków narodowych. Urządzona w nim wystawa muzealna pokazuje wiejskie wnętrza mieszkalne oraz historię leśnictwa.

Jej oficjalna strona znajduje się na portalu Muzeum w Bruntálu www.mubr.cz/pl/⁷³ udostępniającego informacje na temat Kosiarni w języku polskim. Zostały podane informacje dotyczące godzin otwarcia, biletów wstępu oraz czasu zwiedzania. Zamieszczono tam również krótki opis budynku zawierający informacje historyczne. Zwiedzanie Kosiarni można połączyć z odwiedzinami powyżej wspomnianego Zamku Sovinec oraz Zamku Bruntál i zakupić bilet łączony umożliwiający wstęp do wszystkich trzech obiektów.

⁷¹ Hrad Sovinec [online]. 2018. Dostępne w Internecie: <http://www.hradsovinec.cz/>.

⁷² Muzeum v Bruntále. *Zamek Sovinec*. [W]: <http://www.mubr.cz/pl/> [online]. 2018 [dostęp: 17.04.2018]. Dostępne w Internecie: <http://www.mubr.cz/pl/index.php?p=zamek-sovinec>.

⁷³ Muzeum v Bruntále. *Kosiarnia Karlovice*. [W]: <http://www.mubr.cz/pl/> [online]. 2018 [dostęp: 17.04.2018]. Dostępne w Internecie: <http://www.mubr.cz/pl/index.php?p=kosiarnia-karlovice>.

Kolejka Wąskotorowa Třemešná – Osoblaha

Linia wąskotorowa znajduje się w zachodniej części kraju morawsko-śląskiego w tzw. w cyplu osoblażskim powiatu Bruntál. Parowe pociągi wycieczkowe kursują pomiędzy stacją Třemešná na Śląsku i Osoblaha.

Oficjalna strona Kolejki Wąskotorowej jest udostępniona także w języku polskim <http://www.osoblazsko.com/pl/74>. Jakość tłumaczenia podpowiada, że połowa tekstów została przetłumaczona za pomocą Google Translatora, a pozostała połowa przez doświadczonego tłumacza. Pomimo złej jakości tłumaczenia informacje dotyczące biletów i rozkładu jazdy są w miarę zrozumiałe. Do porządniejszych tekstów należy artykuł odnośnie historii kolejki oraz zakładka pt. „Mikroregion Osoblażsko“, w której zostały opisane gminy wraz ze zabytkami znajdującymi się w tym regionie. Turyści tak mają okazję nie tylko przejechać się zabytkowym pociągiem, ale również odwiedzić interesujące miejsca znajdujące się na trasie. Np. Pałac Dívčí Hrad, Pałac Slezské Rudoltice lub Cmentarz żydowski Osoblaha.

3.3 Podsumowanie

W rozdziale 2.4 została stworzona lista obiektów turystycznych, które są najczęściej odwiedzane przez polskich turystów. Stwierdzono, że pomimo dwóch najczęściej powtarzających się obiektów – Muzeum Techniki w Kopřivnicy i miasta Štramberk, lista jest dosyć obszerna. Znajdują się na niej zamki i pałace, muzea, browary, zabytki techniki oraz obiekty dla dzieci. Na podstawie wcześniej wymienionych materiałów promocyjnych oferta została w tym rozdziale poszerzona o pięć nowych atrakcji turystycznych.

Chodzi o dwa obiekty o charakterze technicznym - Landek Park oraz Mały Świat Techniki w Ostrawie. Oba muzea umożliwiają oprowadzanie z polskojęzycznym przewodnikiem i są przyjazne dla dzieci. Kolejnym zabytkiem jest Kosiarnia w Karlovicach, z której odwiedzin mogą skorzystać fani architektury ludowej. Zwiedzanie można połączyć ze zwiedzaniem Zamku Sovinec oraz Muzeum w Bruntálu opisanego w drugim rozdziale. Ostatnią nową atrakcją na liście jest Kolejka Wąskotorowa, która kursuje pomiędzy stacją Třemešná na Śląsku i Osoblaha. Można więc przejechać się zabytkowym pociągiem wycieczkowym i zwiedzić kolejne ciekawe obiekty znajdujące się w regionie Osoblażsko.

⁷⁴ Slezské zemské dráhy [online]. 2008. Dostępne w Internecie: <http://www.osoblazsko.com/pl/>.

4 Czesko-polski glosariusz

Sporządzony glosariusz ma służyć tłumaczom oraz polskojęzycznym przewodnikom oprowadzającym grupy na terenie kraju morawsko-śląskiego. Analizie zostały poddane najczęściej występujące tłumaczenia nazw własnych regionów, gór, szczytów, rzek, obiektów turystycznych, zamków i muzeów. Glosariusz ma na celu ujednolicenie tłumaczeń czeskich toponimów wg przyjętych reguł Komisji Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej (dalej KSNG). Lista zawiera jednak ograniczoną ilość haseł, więc jako materiały pomocnicze posłużą: *Słownik czesko-polski* autorstwa Mieczysława Basaja i Janusza Siatkowskiego oraz *Słownik pogranicza* wydany pod redakcją naukową Wojciecha Chlebdy i Ivany Dobrotovej. Kiedy w polu znajduje się więcej niż jedno hasło, prawidłowy wariant jest zawsze wyróżniony pogrubioną czcionką. Obecność niepoprawnych tłumaczeń w polach ma na celu pokazanie różnorodności w tłumaczeniu nazw własnych na terenie tego regionu.

Do opracowania tego glosariusza zostały wykorzystane tylko wybrane materiały o charakterze oficjalnym: hasła opatrzone przypisem **MP** odnoszą się do materiałów promocyjnych Okręgu Morawsko-Śląskiego (z rozdziału 3.1, cyfra za skrótem odnosi się do konkretnego materiału promocyjnego), hasła z przypisem **OMS** pochodzą z oficjalnego portalu turystycznego Okręgu Morawsko-Śląskiego⁷⁵ oraz hasła posiadające przypis **SO** pochodzą ze stron oficjalnych danych obiektów turystycznych (ich strony są zawsze podane na wcześniej podanym portalu turystycznym, jednak większa część obiektów nie posiada stron przetłumaczonych na język polski). Kiedy hasło nie jest opatrzone żadnym przypisem, oznacza to, że wszystkie powyżej wymienione źródła są zgodne.

Nazwy regionów

W tej kategorii najbardziej kłopotliwe okazuje się być tłumaczenie czeskiego toponimu „Moravskolezský kraj“. Wg reguł KSNG poprawne tłumaczenie powinno wyglądać następująco: „kraj morawsko-śląski” – czyli wszystko pisane małą literą. W Internecie oraz w nielicznych materiałach promocyjnych jest zazwyczaj stosowany odpowiednik „Kraj Morawsko-Śląski” wszystko pisane wielką literą lub „Kraj Morawsko-śląski”. Natomiast sam urząd kraju używa w swoich materiałach promocyjnych oraz na portalach turystycznych polski odpowiednik „Okręg Morawsko-śląski”, który znajduje się

⁷⁵Okręg Morawsko-Śląski – oficjalny portal turystyczny [online] Dostępne w Internecie: <http://severnimorava.travel/pl/homepage>.

również na polskojęzycznym logo kraju. Jednak tłumaczenie to można uważać za niepoprawne, porównując go z pozostałymi urzędami krajów, które w swojej polskojęzycznej nazwie używają słowo „kraj” a nie „okręg”. Np. Kraj ołomuniecki, Kraj pardubicki itd.

Kolejnym kłopotliwym zagadnieniem okazało się tłumaczenie czeskiego toponimu „Poodří”. Bywał on tłumaczony różnie: w materiałach promocyjnych pojawiały się najczęściej dwa warianty: „Poodrze” lub „Nadodrze”, natomiast na Oficjalnym portalu internetowym Okręgu Morawsko-Śląskiego jest on pozostawiony w wersji czeskiej „Poodří”. Autorka pracy popiera formę „Poodrze”, argumentując to istnieniem polskiej nazwy rzeki Odry oraz podobnej słownej konstrukcji np. polskiego regionu Powiśle.

Beskydy	Beskidy
Jeseníky	Jesioniki
Moravskoslezský kraj	kraj morawsko-śląski , Okręg Morawsko-Śląski ^{MP1-2, OMS} , Kraj Morawsko-Śląski, Kraj Morawsko-śląski ^{MP4}
Morava	Morawy
Opavské Slezsko	Śląsk Opawski
Ostrava	Ostrawa
Ostravsko	Region Ostrawski
Poodří	Poodrze ^{MP1} , Nadodrze ^{MP2} , Poodří ^{OMS}
Slezsko	Śląsk
Těšínské Slezsko	Śląsk Cieszyński
Záolší	Zaolzie
Valašsko	Włoszczyzna

Nazwy miejscowości

Najbardziej problematyczne okazały się przekłady miejscowości, które w tekstach nie występują tylko samodzielnie, ale są częścią nazw muzeów, kościołów, zamków i innych obiektów turystycznych. Stosując się do reguł KSNG „na obszarach zamieszkałych przez polską mniejszość narodową stosowane jest również nazewnictwo polskie”⁷⁶ sytuacja wydaje się być oczywista. Obszar zamieszkały przez polską mniejszość obejmuje przede wszystkim cały Śląsk Cieszyński wraz z niektórymi większymi miastami jak np. Opawa, Ostrawa.

Mniej spotykanym błędem była nadgorliwość w spolszczaniu czeskich miejscowości przez tłumaczy (Koprzywnica, Sztramberg, Rożnow pod Radhoszczem), natomiast częściej tłumacz zapominał o istnieniu polskich odpowiedników (Fryštát, Chotěbuz, Havířov itd), co może świadczyć o tym, że nie pochodził on z terenów transgranicznych, nie mając tak świadomości o dwujęzycznych nazwach miejscowości lub może to także oznaczać powolne zanikanie polskich odpowiedników. O miejscowościach takich jak: Nowy Jiczyn, Stary Jiczyn, Herczawa i Pietwałd, które ani razu nie pojawiły się w tekstach w wersji polskiej, możemy powiedzieć, że powoli wychodzą z użycia.

Bludovice	Błędowice , Bludovice
Bohumín	Bogumin
Bruntál	Bruntál ^{OMS, MP2-3} , Bruntal ^{MP1}
Český Těšín	Czeski Cieszyn
Dolní Lomná	Łomna Dolna , Dolní Lomna ^{MP3}
Frýdek-Místek	Frydek-Mistek , Frýdek Místek
Fulnek	Fulnek
Havířov	Hawierzów ^{MP1, MP2} , Havířov ^{MP3}
Heřmanovice	Heřmanovice
Hradec nad Moravicí	Hradec nad Moravicí

⁷⁶ Komisja Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej. *NAZEWNICTWO GEOGRAFICZNE ŚWIATA* [W]: <http://ksng.gugik.gov.pl/> [online]. 2016 [dostęp: 19.03.2018]. Dostępne w Internecie: http://ksng.gugik.gov.pl/pliki/zeszyty/zeszyt_11.pdf, s.80.

Hrádek	Gródek
Hrčava	Herczawa ^{MP2} , Hrczawa, Herčava
Hukvaldy	Hukvaldy
Chotěbuz	Kocobędz , Chotěbuz ^{MP3}
Jablunkov	Jabłonków
Karlova Studánka	Karlova Studánka
Karlovice	Karlovice
Karviná	Karwina
Kopřivnice	Kopřivnice ^{OMS, MP2-3} , Koprzywnica ^{MP, SO}
Kravaře	Kravaře
Kunín	Kunín
Lipina	Lipina
Mosty u Jablunkova	Mosty koło Jabłonkowa
Nový Jičín	Nowy Jiczyn , Nový Jičín ^{MP2-3, MSO}
Orlova	Orłowa , Orlova ^{MP3}
Ostrava	Ostrawa
Petřvald	Pietwald , Petřvald ^{MP3}
Příbor	Příbor
Raduň	Raduň
Ropice	Ropica
Rožnov pod Radhoštěm	Rožnov pod Radhoštěm , Rożnow pod Radhoszczem
Slezské Rudoltice	Slezské Rudoltice
Starý Jičín	Stary Jiczyn , Starý Jičín ^{MP2-3, OMS}

Štramberk	Štramberk ^{OMS, MP2-3} , Sztramberk ^{MPI}
Třinec	Trzyniec
Vendryně	Wędrynia
Žermanice	Żermanice
Krnov	Karniów, Krnov ^{MP2,3,4, OMS}
Bílá	Bílá

Nazwy gór, przełęczy i obszarów geograficznych

Beskydy	Beskidy
Moravskoslezské Beskydy	Beskidy Morawsko-śląskie, Beskid Morawsko-Śląski
Slezské Beskydy	Beskid śląski
Jeseníky	Jesioniki
Jablunkovský průsmyk	Przełęcz Jablonkowska
Hrubý Jeseník	Wysoki Jesionik, Wysokie Jesioniki
Nízký Jeseník	Niski Jesionik
Moravská brána	Brama Morawska
Ostravská pánev	Kotlina Ostrawska
Hornoslezská pánev	Górnośląskie Zagłębie Węglowe

Nazwy szczytów górskich

Bahenec	Baginiec
Gírová	Girowa
Javorový	Jaworowy
Kněhyně	Kněhyně

Kozubová	Kozubowa
Lysá hora	Łysa Góra
Malý Javorník	Mały Jawornik
Malý Polom	Mały Polom
Praděd	Pradziad
Prašivá	Praszywa
Pustevny	Pustevny
Radhošť	Radhošť
Slavič	Sławicz
Smrk	Smrek
Stožek	Stožek
Travný	Travný
Velká Čantoryje	Wielka Czantoria

Nazvy rzek i zapor

Bečva	Beczwa
Lomná	Łomna, Łomnianka ^{MP1}
Moravice	Morawica
Odra	Odra
Olše	Olza
Opava	Opawa
Ostravice	Ostrawica
Těrlická přehrada	Zapora Cierlicka ^{MSO} , Zapora w Cierlicku ^{MP2}

Žermanická přehrada	Zapora Żermanicka , Zapora w Żermanicach ^{MP2} , Zbiornik Żermanicki
---------------------	--

Nazwy muzeów

Archeopark Chotěbuz-Podobora	Archeopark Kocobędz-Podobora ^{SO} , Park Archeologiczny Chotěbuz-Podobora ^{MP2-3} , Archeopark Kocobędz ^{MSO}
Galerie výtvarného umění v Ostravě	Galeria Sztuk Plastycznych w Ostrawie ^{MP2}
Landek Park	Landek Park
Muzeum na zámku Bruntál	Muzeum w pałacu Bruntál ^{MP2} , Muzeum w Pałacu w Bruntálu ^{OMS}
Muzeum Novojičinska	Muzeum Nowojičinska
Muzeum Těšínského Slezska	Muzeum Śląska Cieszyńskiego
Slezské zemské muzeum Hlučín-Darkovičky	Muzeum Ziemi Śląskiej Hlučín-Darkovičky
Slezské zemské muzeum v Opavě	Muzeum Ziemi Śląskiej w Opawie ^{MP2} , Muzeum Śląskie w Opawie ^{OMS}
Svět techniky – Dolní oblast Vítkovice	Świat Techniki – Dolny Obszar Vitkovic ^{SO}
Technické muzeum Petřvald	Muzeum Techniki Petřvald ^{MP3}
Technické muzeum Tatra Kopřivnice	Muzeum Techniki Tatra Kopřivnice ^{MP2-3} , Muzeum Techniki Tatra w Koprzywnicy ^{SO} , Muzeum Techniki w mieście Kopřivnice ^{MSO}
Vagonářské muzeum ve Studénce	Muzeum Wagoniarskie w Studénce ^{MP3} , ^{MSO}
Vlašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm	Wołoskie Muzeum w Przyrodzie w Rožnově pod Radhoštěm , Wołoskie

	Muzeum w Przyrodzie w Rożnowie pod Radhoszczem ^{SO}
--	--

Nazwy zamków i pałaców

Najczęstszym błędem w tłumaczeniu nazw zamków i pałaców jest nieznamość właściwych polskich odpowiedników do czeskich słów *hrad* i *zámek*, albowiem te dwa słowa, tak samo jak w języku polskim, nie mają jednakowe znaczenie i nie są synonimami. *Hrad* (j. czeski) / *zamek* (j. polski) to budowla o charakterze obronnym, najczęściej budowana na wzgórzach i posiadająca takie elementy architektoniczne jak: gruby mur obronny, okienka strzelnicze, baszty wartownicze lub mosty zwodzone. Zamki są typową budowlą średniowiecza. Natomiast *zámek* (j. czeski) / *pałac* (j. polski) to rezydencja mieszkalna bogatych szlachciców pozbawiona cech obronnych. Te budowle reprezentacyjne zaczęły powstawać znacznie później, w 17. stuleciu, najczęściej w pobliżu parków krajobrazowych.⁷⁷

Natomiast o problematyce tłumaczenia nazw miejscowości można przeczytać w podrozdziale pt. „Nazwy miejscowości” kilka stron powyżej.

Frýdecký zámek	Pałac Frydecki ^{MP1, MP3} , Frýdecki Zamek OMS
Hrad Starý Jičín	Zamek Stary Jiczyn ^{MP1} , Zamek Starý Jičín ^{OMS, MP2-3}
Hrad Štramberk	Zamek Štramberk ^{MP3} , Zamek Sztramberk ^{MP1, SO}
Slezskoostravský hrad	Zamek Śląsko-Ostrawski ^{MP1-3} , Zamek Śląskoostrawski w Ostrawie ^{MSO}
Zámek Bartošovice	Pałac Bartošovice ^{MP2} , Pałac Bartoszowice ^{MP1} , Zamek Bartošovice ^{OMS}
Zámek Bruntál	Pałac Bruntál ^{MP2-3} , Pałac w Bruntálu ^{MP1} , Zamek Bruntál ^{OMS, SO}
Zámek Dívčí Hrad	Pałac Dívčí Hrad , Pałac Dziewczęcy Gród ^{MP1} , Zamek Dívčí Hrad ^{MP2}

⁷⁷ Ptejte se knihovny. *Jaký je rozdíl mezi hradem a zámekem?* [W]: <http://www.ptejteseknihovny.cz/> [online]. 2014 [dostęp: 12.03.2018]. Dostępne w Internecie: <http://www.ptejteseknihovny.cz/dotazy/jaky-je-rozdil-mez-hradem-a-zamkem>.

Zámek Fryštát	Zamek Frysztat MP1, OMS, Pałac Frysztat MP3
Zámek Hradec nad Moravicí	Pałac Hradec nad Moravicí ^{MP3} , Zamek Hradec nad Moravicí ^{MP1, OMS}
Hrad Hukvaldy	Zamek Hukvaldy ^{MP1, MP3, OMS}
Zámek Kravaře	Pałac Kravaře ^{MP3} , Pałac Krawarze ^{MP1} , Zamek Kravaře ^{OMS} , Zamek Krawarze ^{SO}
Zámek Kunín	Pałac Kunín ^{MP2-3} , Zamek Kunín ^{MP1, OMS}
Zámek Linhartovy	Pałac Linhartovy ^{MP3} , Pałac Linhartowy ^{MP1} , Zamek Linhartovy ^{OMS} , Zamek Linhartowski ^{SO}
Zámek Raduň	Pałac Raduň ^{MP2-3} , Pałac Raduň ^{MP1} , Zamek Raduň ^{OMS}
Zámek Slezské Rudoltice	Pałac Slezské Rudoltice ^{MP3} , Pałac Rudolcice Śląskie ^{MP1} , Zamek Slezské Rudoltice ^{OMS}
Hrad Sovinec	Zamek Sovinec ^{OMS, SO, MP2-3} , Zamek Sowiniec ^{MP1}
Zámek Šilheřovice	Pałac Šilheřovice ^{SO} , Pałac Szylerzowice ^{MP1}
Žerotínský zámek Nový Jičín	Pałac Żerociński w Nowym Jiczynie ^{MP1} , Pałac Žerotínůw w Nowym Jičínie ^{MP3} , Žerotínský Zamek Nový Jičín ^{OMS}

Nazvy kościołów

dřevěný kostel sv. Bedřicha na Bílé	drewniany kościół św. Fryderyka na Bílej
dřevěný kostelík sv. Ondřeje v Hodslavicích	drewniany kościółek św. Andrzeja w Hodslavicach
chrám Narození Panny Marie v Orlové	świątynia Narodzenia Marii Panny w Orłowej (Orlové)
kaple Navštívení Panny Marie v Rýmařově	kaplica Najświętszej Marii Panny w Rýmařově

kostel Božího těla v Gutech	kościół Bożego Ciała w Gutach
kostel Nanebevstoupení Páně v Dolních Marklovicích	kościół Wniebowstąpienia w Dolnich Marklovicach
kostel Narození Panny Marie a Klášter minoritů v Krnově	kościół Narodzenia Marii Panny i klasztor Zakonu Braci Mniejszych Konwentalnych w Karnowie – Krnově MP2
kostel Neposkvrněného početí P. Marie v Ostravě-Prívov	kościół Niepokalanego Poczęcia Marii Panny w Ostrawie-Prívov
kostel Panny Marie na Starých Hamrech-Gruni	kościół NMP na Starych Hamrach – Gruni
kostel Povýšení sv. Kříže v Bystrici	kościół Podwyższenia Krzyża Świętego w Bystrzycy (Bystricy)
kostel sv. Antonína Paduánského na hoře Prašivá	kościół św. Antoniego z Padwy na górze Praszywa (Prašivá) ^{MP3} , Drewniany kościół św. Antonia Padewskiego ^{MP4}
kostel sv. Archanděla Michaela v Řepišti	kościół św. Michała Archaniola w Řepištu
kostel sv. Benedikta v Krnově	kościół św. Benedykta w Krnovie
kostel sv. Cyrila a Metoděje na Hřčavě	kościół św. Cyryla i Metodego na Herczawie (Hřčava)
kostel sv. Josefa při Kapucínském klášteře ve Fulneku	kościół Św. Józefa przy klasztorze Kapucynów w Fulneku
kostel sv. Kateřiny v Ostravě-Hrabové	kościół św. Katarzyny w Ostrawie-Hrabovej
kostel sv. Mikuláše v Nýdku	kościół św. Mikołaja w Nydku (Nýdku)
kostel sv. Ondřeje v Hodslavicích	kościół św. Andrzeja w Hodslavicach
kostel sv. Petra a Pavla v Albrechticích	kościół św. Piotra i Pawła w Olbrachcicach (Albrechticach)

kostel sv. Petra a Pavla v Hněvošicích	kościół św. Piotra i Pawła w Hněvošicach
kostel sv. Prokopa a sv. Barbory v Kunčicích pod Ondřejníkem	kościół św. Prokopa i św. Barbary w Kunčicach pod Ondřejníkem
kostel svatého Mikuláše v Ludgeřovicích	kościół świętego Mikołaja w Ludgeřovicach
kostel Všech svatých v Sedlišťích u Frýdku-Místku	kościół Wszystkich Świętych w Sedlišťach koło Frydka-Mistka (Frýdka-Místka)
poutní kostel Panny Marie Pomocné	kościół pielgrzymkowy Marii Panny Pomocnej, Kościół pielgrzymkowy Matki Boskiej Pomocnej
šikmý kostel sv. Petra z Alkantary v Karviné	krzywy kościół św. Piotra z Alkantary w Karwinie (Karviná)

Nazvy pozostalých objektů turistických (występujących nie tylko w materiałach promocyjnych, lecz w całej pracy dyplomowej)

Areál čs. opevnění Hlučín-Darkovičky	Czechosłowacka linia umocnień Hlučín-Darkovičky, Komplex fortyfikacji Czeskosłowackich Hlučín-Darkovičky
Dolní oblast Vítkovice	Dolny Obszar Witkowic^{SO}, Dolny obszar Witkowic^{MP3}
Důl Michal	Kopalnia Michal^{MP3}, Kopalnia Michał^{MP2}
Hvězdárna a planetárium Johanna Palisy Ostrava	Obserwatorium astronomiczne i planetarium Johanna Palisy Ostrava
Kosárna v Karlovicích	Kosiarnia w Karłowicach^{MP3,OS}, Wytwórnia kos Karłowice^{MP2}
Kotulova Dřevěnka	Drewniana chata Kotuli^{MP3}, Kotulowa drzewionka, Kotulowa chałupa^{MP2}, Drewniana chata Kotula^{MSO}

Liskova vila	Willa Eduarda Liski
Liška Bystrouška	Lisek Chytrusek
Městský pivovar Štramberk	Browar Miejski Štramberk
Osoblažská úzkokolejka	Kolejka Wąskotorowa Osoblaha ^{MR3}, Wąskotorówka Osobłoga ^{MR2}
Památník armády ČR a čs. opevnění Opava-Milostovice	Miejsce pamięci Armii Republiki Czeskiej i Fortyfikacje Czechosłowackie Opawa-Milostovice
Památník II. sv. války v Hrabyni	Miejsce pamięci II wojny światowej w Hrabyni
Pivovar Radegast v Nošovicích	Browar Radegast w Nošovicach
Těžební věž dolu Jindřich	Wieża szybowa kopalni Jindřich Ostrava
Vápenné pece ve Vendryni	Piece wapienne w Wędryni, Piece do wypalania wapnia w Wędryni
Vyhlídková věž Nové radnice Ostrava	Wieża widokowa Nowego ratusza ostrawskiego

Zakończenie

Celem niniejszej pracy było zbadanie polskiego rynku turystycznego na terenie kraju morawsko-śląskiego i określenie miejsc turystycznych cieszących się zainteresowaniem polskich turystów. Następnie oferta polskich biur turystycznych została rozszerzona o kolejne ciekawe, ale mało znane miejsca. Częścią pracy było również sporządzenie czesko-polskiego glosariusza słownictwa związanego z tematem, którego celem jest ujednolicenie tłumaczeń czeskich toponimów.

W pierwszym rozdziale podano ogólne informacje dotyczące kraju morawsko-śląskiego, mające na celu zapoznanie czytelnika z następującymi tematami: gospodarka, warunki atmosferyczne i przyrodnicze, turystyka piesza, ludność oraz transport. Zwrócono również uwagę na promocję turystyki w kraju morawsko-śląskim oraz podano dane statystyczne dotyczące odwiedzalności tego regionu.

Drugi rozdział został poświęcony badaniom polskiego rynku turystycznego na terenie kraju morawsko-śląskiego. Z przeprowadzonej analizy wycieczek autokarowych oferowanych przez polskie biura podróży wynika, że kraj morawsko-śląski zdecydowanie nie należy do popularnych regionów turystycznych w Republice Czeskiej. Wycieczki na tym obszarze oferowało tylko osiem mniejszych biur podróży z siedzibą wyłącznie na terenie województwa śląskiego. Najbardziej popularne było Muzeum Techniki Tatra w Kopřivnicy oraz zabytkowe miasto Štramberk, które się znajdowały niemal w każdej ofercie biura podróży. Na trzecim miejscu plasuje się Wołoskie Muzeum Przyrody w Rožnovie pod Radhoštěm. Ogółem była oferta biur podróży stosunkowo bogata.

W drugiej części tego rozdziału na podstawie uzyskanych wyników została sporządzona lista najchętniej odwiedzanych przez polskich turystów miejsc turystycznych i następnie ich poszczególne obiekty turystyczne zostały zbadane pod kątem, w jakim stopniu są one przystosowane do potrzeb polskich odwiedzających. Większość obiektów turystycznych udostępniała swoje oficjalne strony w polskiej wersji językowej, podając wszystkie niezbędne informacje, tj. godziny otwarcia, ceny biletów wstępu, informacje odnośnie kompleksu. Trzy z nich oferowały zwiedzanie z polskojęzycznym przewodnikiem. Można jednak także zaobserwować, że wiele obiektów, znajdujących się raczej w morawskiej części regionu, preferuje język niemiecki kosztem polskiego, pomimo że z danych statystycznych dotyczących odwiedzalności tego regionu jasno wynika, że większość zagranicznych turystów pochodzi z Polski i Słowacji.

Trzeci rozdział skoncentrował się na poszerzeniu oferty turystycznej biur podróży

o ciekawe, lecz mało znane obiekty. Inspiracją stały się wybrane materiały promocyjne kraju morawsko-śląskiego w języku polskim. Oferta z poprzedniego rozdziału została poszerzona o kolejnych pięć obiektów turystycznych.

W ostatnim rozdziale został opracowany czesko-polski glosariusz słownictwa związanego z krajem morawsko-śląskim, którego celem jest ujednoczenie tłumaczeń czeskich toponimów. Materiał został zaczerpnięty z wcześniej prezentowanych materiałów promocyjnych, oficjalnych stron obiektów oraz z Oficjalnego portalu turystycznego Okręgu Morawsko-Śląskiego. Glosariusz oprócz poprawnych polskich haseł zawiera również błędne tłumaczenia, pokazując w ten sposób różnorodność w tłumaczeniu nazw własnych na terenie kraju morawsko-śląskiego. Najbardziej problematyczne przekłady toponimów zostały opatrzone komentarzem.

Resumé

Cílem magisterské práce je průzkum polského turistického trhu na území Moravskoslezského kraje a následně určení turistických míst, o něž mají zájem polští turisté. Nabídka polských cestovních kanceláří bude pak rozšířena o další zajímavá, ale málo známá místa. Součástí práce je rovněž vytvoření česko-polského glosáře slovní zásoby spojené s tématem, kterou by používali buď překladatelé, nebo průvodci. Magisterská práce je rozdělena do čtyř částí.

První kapitola obsahuje obecné informace o Moravskoslezském kraji a jejím účelem je seznámit tak čtenáře s následujícími tématy: hospodářství, přírodní podmínky, životní prostředí, pěší turistika, obyvatelstvo, doprava a propagace cestovního ruchu v Moravskoslezském kraji. Byly zde rovněž uvedeny statistické údaje návštěvnosti tohoto regionu.

Druhá kapitola se zabývá zkoumáním polského cestovního ruchu na území Moravskoslezského kraje. Z provedené analýzy autobusových zájezdů nabízených polskými cestovními kanceláři na tomto území vyplývá, že Moravskoslezský kraj rozhodně nepatří k vyhledávaným turistickým regionům v České republice. Zájezdy nabízelo jen osm menších cestovních kanceláří se sídlem výlučně na území Slezského vojvodství. Nejpopulárnějšími turistickými místy bylo Technické muzeum Tatra v Kopřivnici a památkové město Štramberk. Na třetím místě se umístil Rožnov pod Radhoštěm s Valašským muzeem v přírodě. Celkově nabídka turistických kanceláří byla poměrně bohatá.

Ve druhé části této kapitoly byl na základě předchozích výsledků vytvořen seznam nejnavštěvovanějších míst polskými turisty a jejich jednotlivé turistické atrakce byly následně zkoumány, v jaké míře jsou dostupné pro polské návštěvníky. Větší polovina turistických atrakcí poskytovala své oficiální stránky také v polské jazykové verzi a uváděla všechny potřebné informace, tj. otevírací dobu, ceny vstupného, základní informace o areálu. Tři z nich nabízely možnost prohlídky s průvodcem v polštině. Avšak je možné si všimnout, že mnoho turistických atrakcí upřednostňuje německý jazyk před polským, i přesto, že ze statistických údajů návštěvnosti kraje jasně vyplývá, že kraj navštěvují turisté pocházející většinou ze Slovenska a Polska, a Němci s velkým odstupem zaujímají třetí místo.

Třetí kapitola se soustřeďuje na rozšíření nabídky cestovních kanceláří o zajímavá, ale málo známá místa. Inspiraci k tomu poskytly vybrané propagační materiály

Moravskoslezského kraje v polském jazyce. Již tak obsáhlá nabídka z předchozí kapitoly byla rozšířena o dalších pět turistických atrakcí.

V poslední kapitole byl vypracován česko-polský glosář slovní zásoby spojené s Moravskoslezským krajem, jehož účelem je sjednocení překladu českých toponym. Materiál pochází z dříve uvedených propagačních materiálů, oficiálních stránek turistických atrakcí a z Oficiálního turistického portálu Moravskoslezského kraje. V glosáři se kromě správných ekvivalentů nachází také nesprávné příklady, jejichž cílem je poukázat na rozmanitost překladů vlastních jmen na tomto území. Nejvíce problematické překlady toponym byly doplněny komentářem.

Bibliografia

Źródła książkowe

Byszewska-Dawidek, M. 2015. *Analiza sytuacji biur podróży na rynku polskim*. [W]: *Kwartalnik Naukowy Uczelni Vistula*, red. Fazlagić, J. Warszawa: Akademia Finansów i Biznesu Vistula.

Chudoba, T. 2000. *Marketing w biurach podróży*. Warszawa: Wiedza i życie.

Konieczna-Domańska, A. 1999. *Biura podróży na rynku turystycznym*. Warszawa: PWN.

Rafał, M. 2009. *Determinanty rozwoju polskich biur podróży w Internecie*. Warszawa: Promotor.

Vurm, B. 2003. *Moravskoslezský kraj - Krásy a tajemství České republiky*. Společnost Praga Mystica.

Wahab, S. E., Crampton, J., Rothheld E. 1976. *Tourism Marketing*. London: Tourism International Press.

Słowniki

Basaj, M., Siatkowski, M. 2010. *Słownik czesko-polski*. Warszawa: Wiedza Powszechna.

Chlebda, W., Dobrotová I. 2015. *Słownik pogranicza*. Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego.

Akty prawne

Ustawa o usługach turystycznych z dnia 29 sierpnia 1997 roku (Dz. U. 1997 Nr 133 poz. 884 z późn. zm).

Źródła internetowe

32 liderów turystyki wyjazdowej - ratingi i ranking [W]: <http://www.rp.pl/turystyka/> [online]. 2018 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w Internecie: <http://info.rp.pl/temat/984572.html>.

Abdar – Biuro Podróży. *Browary Czeskie - wycieczka jednodniowa*. [W]: <https://www.abdar.pl/> [online]. 201 [dostęp: 18.03.2018]. Dostępne w Internecie: https://www.abdar.pl/oferty/?destination=CZECHY&type2=WYC_JEDNODNIOWA&onpage=39&khotel=BROWARY&tourop_hotel=ABDAR%7CBROWARY+OV.

AGA TRAVEL Biuro Podróży Bielsko Biała. *DOROŚLI - wycieczki grupowe (zagranica) » CZECHY (grupy)* [W]: <http://www.agatravel.com.pl/> [online]. 2018 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w Internecie: http://www.agatravel.com.pl/czechy_grupy,strona144.html.

Archeopark Kocobędz-Podobora [online]. 2018. Dostępne w Internecie: <http://www.archeoparkchotebuz.cz/pl/>.

Atlas Česka. *Jeseníky*, [W]: <http://www.atlasceska.cz/> [online]. 2007-2018 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w Internecie: <http://www.atlasceska.cz/olomoucky-kraj/jeseniky/>.

Atlas Česka. *Moravskoslezské Beskydy*. [W]: <http://www.atlasceska.cz/> [online]. 2007-2018 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w Internecie: <http://www.atlasceska.cz/moravskoslezsky-kraj/moravskoslezske-beskydy/>.

BESKID-ACTIVE. *WYCIECZKI AUTOKAROWE DO CZECH ,1,2,3 DNIOWE i WIELODNIOWE* [W]: <http://beskidactive.pl/> [online]. 2017 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w Internecie: <http://beskidactive.pl/services/wycieczki/>.

Biuro podróży Rainbow. *Morawy - czeska Toskania* [W]: <https://r.pl/> [online]. 1991-2018 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w Internecie: <https://r.pl/morawy-czeska-toskania/zakwaterowanie-svg/20180519?liczbaDoroslych=2&liczbaDzieci=0&liczbaPokoi=1&wiekDzieci=&wybraneMiastoWyjazdu=Warszawa&wybraneWyzywienie=%C5%9Aniadania>.

Biuro Turystyczne GRZEGORZ. *Oferta wycieczek zagranicznych dla firm - jednodniowe*: [W]: <http://grzegorzbiuroturystyczne.pl/> [online]. 2018 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w Internecie: <http://grzegorzbiuroturystyczne.pl/wycieczki-zagraniczne-dla-firm-1-dniowe/>.

Biuro Turystyczne GRZEGORZ. *Oferta wycieczek zagranicznych dla firm - jednodniowe*: [W]: <http://grzegorzbiuroturystyczne.pl/> [online]. 2018 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w Internecie: <http://grzegorzbiuroturystyczne.pl/wycieczki-zagraniczne-dla-firm-1-dniowe/>.

Bohemia Travel. *Koprzywnica muzeum samochodów Tarta (2 pkt)* [W]: <http://www.bohemiatravel.pl/> [online]. 2018 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w Internecie: http://www.bohemiatravel.pl/dla_grup_eur_12.

Centrum wystawowe Muzeum Ziemi Śląskiej. [online]. 2010. Dostępne w Internecie: <http://www.szm.cz/pl/>.

- Český statistický úřad. *Charakteristika Moravskoslezského kraje*. [W]: <https://www.czso.cz/> [online]. 2018 [dostęp: 13.03.2018]. Dostępne w Internecie: https://www.czso.cz/csu/xt/charakteristika_moravskoslezskeho_kraje.
- Český statistický úřad. *Nejnovější údaje o kraji* [W]: <https://www.czso.cz/> [online]. 2018 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w Internecie: <https://www.czso.cz/csu/xt>.
- Český statistický úřad. *Sčítání lidu, domů a bytů – Moravskoslezský kraj – analýza výsledků – 2011, Obyvatelstvo* [W]: <https://www.czso.cz/> [online]. 2018 [dostęp: 13.03.2018]. Dostępne w Internecie: <https://www.czso.cz/documents/10180/20533768/80413513a3.pdf/f64b7302-1a94-4ab5-be51-c4ae3a4a3ab4?version=1.0>.
- Čisté nebe. *Ovzduší na Ostravsku*. [W]: <http://www.cistenebe.cz/> [online]. 2010 [dostęp: 09.03.2018]. Dostępne w Internecie: <http://cistenebe.cz/stav-ovzdusi-na-ostravsku/ovzdusi-na-ostravsku>.
- CzechTourism. *Příboř - Muzeum Sigmunda Freuda*. [W]: <http://www.czechtourism.com/pl/home/> [online]. 2018 [dostęp: 28.03.2018]. Dostępne w Internecie: <http://www.czechtourism.com/pl/c/pribor-sigmund-freud-museum/>.
- Czeskie Góry. *Beskidy, Jaworniki, Białe Karpaty*. [W]: <https://www.czeskiegory.pl/> [online] 1999 [dostęp: 10.03.2018] Dostępne w Internecie: <https://www.czeskiegory.pl/beskidy/>.
- DinoPark. *DinoPark Ostrava*. [W]: <http://dinopark.eu/pl> [online]. 2018 [dostęp: 3.04.2018]. Dostępne w Internecie: <http://ostrava.dinopark.cz/pl/uvod-dinopark-ostrava>.
- Důl Michal [online]. 2018. Dostępne w Internecie: <https://www.dul-michal.cz/pl>.
- EUREGIO PL-CZ. *O projekcie*. [W]: http://www.euroregions.org/pl/index/strona_glowna/1.html [online]. 2007-2013 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w Internecie: <http://www.euroregions.org/pl/index/o-projekcie/2.html>.
- Family Tour. *Browary Czeskie - Wycieczka Jednodniowa*. [W]: <http://www.family-tour.pl/> [online]. 2015 [dostęp: 18.03.2018]. Dostępne w Internecie: <http://www.family-tour.pl/op,browary-czeskie---wycieczka-jednodniowa,-165904,Czechy:Wyc.+Objazdowe,,2018-03-24,,2018-09-29,2,,autokar>.
- Górnośląski Oddział PTTK Katowice. *HARMONOGRAM WYCIECZEK AUTOKAROWYCH "PRZEWODNIK CZEKA" - LATO 2018 R.* [W]: <http://www.pttk.katowice.pl/> [online]. 2015 [dostęp: 18.03.2018]. Dostępne w Internecie: <http://pttk.katowice.pl/index.php/component/content/article?id=1731>.
- Hrad Hukvaldy [online]. 2010. Dostępne w Internecie: <http://www.hradhukvaldy.eu/navstevni-doba-a-vstupne/>.
- Hrad Sovinec [online]. 2018. Dostępne w Internecie: <http://www.hradsovinec.cz/>.
- INDEX - Biuro Podróży. *Wycieczka Szkolna w Beskid Śląsko-Morawski - 1 dzień* [W]: <https://www.indexpolska.com.pl/> [online]. 2017 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w

Internecie: https://www.indexpolska.com.pl/czechy/beskidy-pustevny/roznov_pod_radhostem/wycieczka_szkolna_w_beskid_slasko-morawski_-_1_dzien.

Komisja Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej. NAZEWNICTWO GEOGRAFICZNE ŚWIATA. [W]: <http://ksng.gugik.gov.pl/> [online]. 2016 [dostęp: 19.03.2018]. Dostępne w Internecie: http://ksng.gugik.gov.pl/pliki/zeszyty/zeszyt_11.pdf.

Landek Park. [online]. 2018. Dostępne w Internecie: <http://stcostrava.cz/web/landek/domu>.

Mapa turystyczna [online] Dostępne w Internecie: <https://mapa-turystyczna.pl/>.

Moravskoslezský kraj. *Cestovní ruch v Moravskoslezském kraji* [W]: <https://www.msk.cz> [online]. 2018 [dostęp: 19.03.2018]. Dostępne w Internecie: https://www.msk.cz/cz/rozvoj_kraje/cestovni-ruch-v-moravskoslezskem-kraji-97076/.

Moravskoslezský kraj. *Dziedzictwo duchowe Moraw i Śląska* [W]: <https://navstevnik.msk.cz/index.html> [online]. 2018 [dostęp: 17.04.2018]. Dostępne w Internecie: https://navstevnik.msk.cz/assets/propagacni-materialy/duchovni_dedictvi_2012-_cz-_pl_lowres_1.pdf.

Moravskoslezský kraj. *Największe atrakcje Okręgu Morawsko-Śląskiego* [W]: <https://navstevnik.msk.cz/index.html> [online]. 2018 [dostęp: 12.03.2018]. Dostępne w Internecie: https://navstevnik.msk.cz/assets/propagacni-materialy/top_pl_nahled.pdf.

Moravskoslezský kraj. *O Moravskoslezský kraj je zájem, návštěvnost regionu stále roste*. [W]: <https://www.msk.cz> [online]. 2018 [dostęp: 19.03.2018]. Dostępne w Internecie: https://www.msk.cz/cz/rozvoj_kraje/o-moravskoslezsky-kraj-je-zajem--navstevnost-regionu-stale-roste-105873/.

Moravskoslezský kraj. *Okręg Morawsko-Śląski - przewodnik turystyczny* [W]: <https://navstevnik.msk.cz/index.html> [online]. 2018 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w Internecie: <https://navstevnik.msk.cz/assets/propagacni-materialy/pl.pdf>.

Moravskoslezský kraj. *Statistika návštěvnosti Moravskoslezského kraje z hlediska cestovního ruchu pro léta 2012-2017*. [W]: <https://www.msk.cz> [online]. 2018 [dostęp: 19.03.2018]. Dostępne w Internecie: https://www.msk.cz/cz/rozvoj_kraje/statistika-navstevnosti-moravskoslezskeho-kraje-z-hlediska-cestovniho-ruchu-pro-leta-2012-2017-73182/.

Moravskoslezský kraj. *Zamki i Pałace* [W]: <https://navstevnik.msk.cz/index.html> [online]. 2018 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w Internecie: https://navstevnik.msk.cz/assets/propagacni-materialy/hradni_cesta_brozura_PJ_CJ_AJ.pdf.

Muzeum v Bruntále. *Kosiarnia Karlovice*. [W]: <http://www.mubr.cz/pl/> [online]. 2018 [dostęp: 17.04.2018]. Dostępne w Internecie: <http://www.mubr.cz/pl/index.php?p=kosiarnia-karlovice>.

Muzeum v Bruntále. *Zamek Bruntál*. [W]: <http://www.mubr.cz/pl/> [online]. 2018 [dostęp: 20.03.2018]. Dostępne w Internecie: <http://www.mubr.cz/pl/index.php?p=zamek-bruntal>.

Muzeum v Bruntále. *Zamek Sovinec*. [W]: <http://www.mubr.cz/pl/> [online]. 2018 [dostęp: 17.04.2018]. Dostępne w Internecie: <http://www.mubr.cz/pl/index.php?p=zamek-sovinec>.

Odwiedź Jesioniki [online] Dostępne w Internecie: <https://www.navstivtejeseniky.cz/pl/master/>.

Okręg Morawsko-Śląski – oficjalny portal turystyczny. [online] Dostępne w Internecie: <http://severnimorava.travel/pl/homepage>.

Příbor.cz. *Rodný dům SIGMUNDA FREUDA - Muzeum Příbor*. [W]: <http://www.pribor.cz/> [online]. 2012 [dostęp: 28.03.2018]. Dostępne w Internecie: <http://www.pribor.cz/www/cz/rodny-dum-sigmunda-freuda-muzeum/>.

Ptejte se knihovny. *Jaký je rozdíl mezi hradem a zámekem?* [W]: <http://www.ptejteseknihovny.cz/> [online]. 2014 [dostęp: 12.03.2018]. Dostępne w Internecie: <http://www.ptejteseknihovny.cz/dotazy/jaky-je-rozdil-mezi-hradem-a-zamkem>.

Radegast. *Pivovar*. [W]: <https://www.radegast.cz/> [online]. 2018 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w Internecie: <https://www.radegast.cz/pivovar/>.

Regionální muzeum v Kopřivnici, o.p.s.. *MUZEUM TECHNIKI TATRA* [W]: <https://www.tatramuseum.cz/> [online]. 2007 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w Internecie: <https://www.tatramuseum.cz/index.php?r=5&idj=4>.

Relax v podhůří Beskyd. *Browar miejski Sztramberk* [W]: <http://www.relaxvpodhuri.cz/pl/> [online]. 2016 [dostęp: 22.03.2018]. Dostępne w Internecie: <http://www.relaxvpodhuri.cz/pl/gastronomia/miejski-browar-sztramberk/>.

Rodný dům Sigmunda Freuda. [online]. 2018. Dostępne w Internecie: <http://www.freudmuseum.cz/index.php>.

Sdružení obcí jablunkovska. *Ścieżki edukacyjne*. [W]: <http://www.jablunkovsko.cz/pl/> [online]. 2018 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w Internecie: <http://www.jablunkovsko.cz/turystyka/sciezki-edukacyjne/>.

Śleszské zemské dráhy [online]. 2008. Dostępne w Internecie: <http://www.osoblazsko.com/pl/>.

SLOVENIKA. *Z KUFLEM CZESKIEGO PIWA*. [W]: <http://www.slovenika.pl/> [online]. 2018 [dostęp: 17.03.2018]. Dostępne w Internecie: <http://www.slovenika.pl/pl/oferta/kraje-sasiednie/podroze-piwne/z-kuflem-czeskiego-piwa-1-dzien/p94/>.

Statutowe Miasto Opawa. [online]. 2018. Dostępne w Internecie: <http://www.opava-city.cz/pl>.

Svět techniky Ostrava [online]. 2018. Dostępne w Internecie: <http://www.stcostrava.cz/>.

Svět techniky Ostrava. *Mały Świat Techniki U6*. [W]: <http://www.stcostrava.cz/> [online]. 2018 [dostęp: 17.04.2018]. Dostępne w Internecie: <http://www.stcostrava.cz/pl/web/guest/maly-svet-techniky-u6>.

Turistické informační centrum Nový Jičín. *Zamek Žerotyński* [W]: <http://www.icnj.cz/> [online]. 2013 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w Internecie: <http://www.icnj.cz/pl/zamek-erotyski.html>.

Turistické známky. *Mapa* [W]: <https://www.turisticke-znamky.cz/> [online]. 1999 [dostęp: 10.03.2018]. Dostępne w Internecie: <https://www.turisticke-znamky.cz/map.html>.

Turysta.org. *Oplaty drogowe – winiety – Czechy 2018 – Poradnik* [W]: <https://www.turysta.org/> [online]. 2016 [dostęp: 23.03.2018]. Dostępne w Internecie: <https://www.turysta.org/oplaty-drogowe-winiety-czechy-2018-poradnik/>.

Valašské muzeum v Přírodě [online]. 2010. Dostępne w Internecie: <https://www.vmp.cz/>.

Zaolzie potrafi. Historia Zaolzia, <http://www.zaolziepotrafi.estranky.cz/> [online]. 2018 [dostęp: 13.03.2018]. Dostępne w Internecie: <http://www.zaolziepotrafi.estranky.cz/clanky/zaolzie/historia-zaolzia/>.

Zoologická zahrada Ostrava [online]. 2018. Dostępne w Internecie: <http://www.zoo-ostrava.cz/pl/>.

Spis ilustracji

Ilustracja 1. Podział administracyjny Czech

Ilustracja 2. Ukształtowanie terenu kraju morawsko-śląskiego

Ilustracja 3. Zamki i Pałace- broszurka

Ilustracja 4. Okręg Morawsko-Śląski – broszurka

Ilustracja 5. Największe atrakcje Okręgu Morawsko-Śląskiego - broszurka

Ilustracja 6. Dziedzictwo duchowe Moraw i Śląska – broszurka

Spis tabeli

Tabela 1. Liczba zagranicznych odwiedzających z lat 2012-2016

Adnotacja

Autor pracy: Bc. Andrea Robosz

Wydział: Wydział filozoficzny

Katedra: Katedra Slawistyki – Sekcja Filologii Polskiej

Temat pracy: Badania nad wzbogaceniem oferty przewodników turystycznych o wybrane cele w kraju morawsko-śląskim z czesko-polskim glosariuszem.

Promotor: Mgr. Jan Jeništa, Ph.D.

Liczba znaków: 128 805.

Liczba załączników: 0.

Liczba wykorzystanej literatury: 68.

Streszczenie: Niniejsza praca magisterska poświęcona jest zagadnieniu polskiego ruchu turystycznego na terenie kraju morawsko-śląskiego. Jej głównym celem jest opracowanie listy najchętniej odwiedzanych obiektów turystycznych przez polskich turystów oraz poszerzenie jej o nowe, dotąd nieznane dla polskich biur podróży, atrakcje turystyczne. Częścią tej pracy jest również czesko-polski glosariusz słownictwa związanego z tematem, który ma służyć przewodnikom lub tłumaczom.

Słowa kluczowe: kraj morawsko-śląski, ruch turystyczny, polskie biura podróży, czesko-polski glosariusz, obiekty turystyczne.

Annotation

Name and surname: Bc. Andrea Robosz

Department: Department of Slavic Studies – Section of Polish Studies

Name of thesis: Study on Traveller's Guide Offer Extension of Selected Tourist Destinations in Moravian-Silesian Region with Czech-Polish Glossary.

Supervisor: Mgr. Jan Jeništa, Ph.D.

Number of characters: 128 805.

Number of appendices: 0.

Number of words cited: 68.

Abstract: This master thesis is devoted to the subject of Polish tourism in the Moravian-Silesian Region. Its main purpose is to create a list of the most visited tourist facilities by Polish tourists and to expand it with new tourist attractions, so far unknown to Polish travel agencies. Part of this work is also a Czech-Polish glossary of vocabulary related to the topic, which can be used by guides or translators.

Key words: Moravian-Silesian Region, tourism, tourist attractions, Czech-Polish glossary, Polish travel agencies.